

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра філології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота

**МОЖЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАРОДНИХ КАЗОК ЗА ДОПОМОГОЮ
ІННОВАЦІЙНИХ ПРИЙОМІВ І МЕТОДІВ У ГАЛУЗІ ЛІТЕРАТУРИ**

Шульгинова Діана Миколаївна

Студентка IV-го курсу

Освітня програма «Середня освіта (Мова і література (угорська))»

Спеціальність 01 Освіта / Педагогіка 014 «Середня освіта (Мова і література угорська)»

Рівень вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № 96 / 02.10. 2023.

Науковий керівник:

Кейс Маргарета Юрїївна

кандидат наук, доцент

Завідувач кафедри

Берегсасі Аніко Ференцівна,

зав. кафедри, доктор габлітований, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 2024 року

Протокол № _____ / 2024

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

Кафедра філології

Кваліфікаційна робота

**МОЖЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАРОДНИХ КАЗОК ЗА ДОПОМОГОЮ
ІННОВАЦІЙНИХ ПРИЙОМІВ І МЕТОДІВ У ГАЛУЗІ ЛІТЕРАТУРИ**

Рівень вищої освіти: бакалавр

Виконавець: студентка IV -го курсу

Шульгинова Діана Миколаївна

Освітня програма «Середня освіта (Мова і література (угорська))»

Спеціальність 01 Освіта / Педагогіка 014 «Середня освіта (Мова і література угорська)»

Науковий керівник: **Кейс Маргарета Юрїївна**

кандидат наук, доцент

Рецензент: **Чордаш Василь Васильович**

доктор філософії, доцент

Берегове
2024

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Filológia Tanszék

**A NÉPMESE ÉS NÉPMONDA INNOVATÍV TECHNIKÁKKAL ÉS
MÓDSZEREKKEL VALÓ TANÍTÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI AZ IRODALMI
SZAKKÖRÖN**

Szakedolgozat

Készítette: Sulginov Dianna

BA IV. évfolyamos magyar nyelv és irodalom

szakos hallgató

Témavezető: Dr. Kész Margit

kandidátus, docens

Recenzens: Dr. Csordás László

PhD, docens

ЗМІСТ

I. ВСТУП.....	6
II. ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ НАРОДНИХ КАЗОК ТА ЛЕГЕНД З ОРІЄНТАЦІЄЮ НА ДІТЕЙ.....	7
2.1. Визначення та характеристики народної казки	7
2.2. Визначення та характеристики легенди	7
2.3. Мета інноваційної освіти	8
2.4. Роль інноваційних методів навчання в освіті	10
2.5. Поняття та значення театральної педагогіки	11
2.6. Модель RJR	12
2.7. Інноваційні педагогічні методи на етапі налаштування	15
2.8. Інноваційні педагогічні методи на етапі створення смислу	17
2.9. Інноваційні педагогічні методи на етапі рефлексії.....	21
III. НАВЧАННЯ НАРОДНИХ КАЗОК ТА ЛЕГЕНД У П'ЯТОМУ КЛАСІ З ВИКОРИСТАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ	26
3.1. Навчання казки " Сіль " за допомогою інноваційними педагогічними методами .	27
3.2. Навчання казки "Виноград, що говорить, яблука, що посміхаються, персики, що дзвенять " за допомогою інноваційними педагогічними методами	29
3.3. Навчання казки " Золотий тюльпан " за допомогою інноваційними педагогічними методами I	32
3.4. Навчання легенди "Остання діста Ракоці та Форголані" за допомогою інноваційних педагогічних методів	34
3.5. Навчання легенди "Матифалва та Фансіка" за допомогою інноваційних педагогічних методів	36
3.6. Навчання легенди " Велика сила Толді " за допомогою інноваційних педагогічних методів.....	37
IV. ВИСНОВКИ.....	40
БІБЛОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛА	41
РЕЗЮМЕ	44
ДОДАТКИ	45

Tartalom

I. BEVEZETÉS	6
II. A NÉPMESÉK ÉS NÉPMONDÁK OKTATÁSÁNAK GYERMEKKÖZPONTÚ, INNOVATÍV MÓDSZEREI.....	7
2.1. A népmese meghatározása és jellemzői	7
2.2. A monda meghatározása és jellemző	7
2.3. Az innovatív oktatás célja.....	8
2.4. Az innovatív tanítási módszerek szerepe az oktatásban.....	10
2.5. A drámapedagógia fogalma, jelentősége.....	11
2.6. RJR modell bemutatása	12
2.7. Innovatív pedagógiai módszerek a ráhangolódás szakaszban	15
2.8. Innovatív pedagógiai módszerek a jelentésteremtés szakaszban.....	17
2.9. Innovatív pedagógiai módszerek a reflektálás szakaszban.....	21
III. MESÉK ÉS MONDÁK TANÍTÁSA INNOVATÍV MÓDSZEREKKEL	26
3.1. A só tanítása szakköri foglalkozáson innovatív pedagógiai módszerekkel.....	27
3.2. Szóló szőlő, mosolygó alma, csengő barack tanítása szakköri foglalkozáson innovatív pedagógiai módszerekkel	29
3.3. Az aranytulipán tanítása szakköri foglalkozáson innovatív pedagógiai módszerekkel ..	32
3.4. Rákóczi utolsó országgyűlése és Forgolány mondák tanítása szakköri foglalkozáson innovatív pedagógiai módszerekkel.....	34
3.5. Mátyfalva és Fancsika monda tanítása szakköri foglalkozáson innovatív pedagógiai módszerekkel.....	36
3.6. Toldi nagy erejéről szóló monda tanítása szakköri foglalkozáson innovatív pedagógiai módszerekkel.....	37
IV. ÖSSZEGZÉS.....	40
IRODALOM- ÉS FORRÁSJEGYZÉK.....	41
PE3IOME	44
MELLÉKLETEK.....	45

I. BEVEZETÉS

Témaválasztás indoklása:

Az irodalmi oktatásban gyakran felmerül a kihívás, hogyan lehetne a hagyományos tanítási módszereket innovatívabbakkal kiegészíteni annak érdekében, hogy a diákok motiváltabbak és aktívabbak legyenek az órákon. A népmesék és népmondák hagyományos tanítási módszerei nem mindig felelnek meg a mai diákok igényeinek és érdeklődésének. Az RJR modell olyan megközelítést kínálhat, amely segíthet az irodalmi oktatás frissítésében és a diákok kritikai gondolkodásának fejlesztésében.

A kutatási cél:

A kutatásom célja, hogy feltárja, hogyan lehet hatékonyan integrálni az RJR modellt és további innovatív tanítási módszereket az irodalmi szakkörökön a népmese és népmonda tanításához.

A kutatási módszer:

A vizsgálati módszerem szakirodalmi feldolgozáson alapul, ami alapján kidolgozom a tanítás menetét az irodalmi szakkörökön megjelenhető népmeséknek és mondáknak.

A munka felépítése:

A bevezető részt követően a szakirodalmak feldolgozására kerül sor. Először meghatározásra kerülnek a népmese és monda fogalmak, és azok jellemzői.

Fontosnak tartom, hogy az oktatás élményalapú legyen, hiszen ez a fajta szemlélet az, ami pozitívan hat a gyerekekre, legyen szó tanóráról vagy éppen szakköréről. Ezért magára az élményalapú tanításra, oktatásra is kitérek, továbbá a drámapedagógia fontosságára.

Mindezek után pedig az RJR modell és a különböző innovatív, kooperatív tanítási módok technikák kerülnek előtérbe. A módszereket és technikákat az RJR modellnek megfelelő szakaszba ágyazva mutatom be, miután azokat egyesével meghatároztam.

A munka harmadik részében pedig bemutatásra kerülnek a módszerek a következő népmesék és népmondák tanítási menete során: A só, Szóló szőlő, mosolygó alma, csengő barack, Az aranytulipán, Rákóczi utolsó országgyűlése és Forgolány, Mátyfalva és Fancsika, Toldi nagy ereje.

II. A NÉPMESÉK ÉS NÉPMONDÁK OKTATÁSÁNAK GYERMEKKÖZPONTÚ, INNOVATÍV MÓDSZEREI

2.1. A népmese meghatározása és jellemzői

A népmese meghatározása meglehetősen nehéz, ahogyan azt több kutató is megállapított. A Magyar Értelmező Kéziszótár szerint népmesének nevezzük: „*a nép (3a) körében keletkezett, szájhagyományban tovább élő s esetleg későbbi gyűjtőktől nyomtatásban közzétett mese*”.¹ Maga a mese műfaja elsősorban nem a gyermekeket célozta meg, ahogy az ma megszokott, hanem a felnőtteket. A mesét eszközként felhasználva tanították egymást az emberek, majd a felnőttek a gyermekeket.

A Magyar Néprajzi Lexikonban se találunk pontos meghatározást, mindössze annyit, hogy „*a szóbeli elbeszélő költészet legnagyobb műfajcsoportjának egyike*.”²

Mindkét definícióban van egy közös pont, mégpedig azt, hogy a mese eredetileg egy szóbeli műfaj, ami maga után vonja, hogy egy mese több változatban is ismert. Ez az egyik legfontosabb jellemzője. Ezen kívül további tulajdonságai közé tartozik, hogy

egy olyan világban történnek meg az események, ahol a realitás és irrealitás összeolvad, s ahol a jó győzedelmeskedik a gonosz fölött, aki így elnyeri méltó büntetését. A mesék eredete az emberiség azon vágyában rejlik, hogy egy olyan világot teremtsen, amely igazságos, biztonságos, aggodalomtól mentes, megoldásokkal teli, s ami az egyik legfontosabb, hogy vigaszt és menedéket nyújtó. Mozgatórugója az, hogy az ember valódi életéből átlépjen egy varázslatos világba, ahol egy kis megnyugvásra talál.

2.2. A monda meghatározása és jellemző

A Magyar Értelmező Kéziszótár szerint a monda meghatározása a következő: „*Az ősi (népies) költészet elbeszélő műfaja: vmely történelmi eseményhez, személyhez v. vmely*

¹ <https://www.arcanum.com/en/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/n-40903/nepmese-41467/> Letöltésének dátuma: 2024. 04. 20.

² Sárkány 1980: 739

helyhez fűződő, szájhagyomány útján terjedő, prózai, ill. verses elbeszélés, amely a valószerű elemeket mesés v. csodás mozzanatokkal vegyíti.”³

A Magyar Néprajzi Lexikonban pedig azt olvashatjuk, hogy hasonlóan más európai nyelvekhez a magyarban sem volt ismeretes a monda kifejezés. A 17. században kezdték el használni, a nép viszont „*históriának*”, „*történetnek*” nevezi.⁴

A monda egy olyan irodalmi műfaj, aminek legfőbb jellemzője, hogy a valóságon alapszik, viszont népmesei elemeket tartalmaz, s így él a köztudatban. Különböző típusait különítjük el, létezik helyi-, történeti- és hiedelemmonda. Több történelmi személyiség is népszerűségnek örvend ebben a műfajban, ilyen például Rákóczi, Kossuth és Mátyás király. alak Kelet-Európában Mátyás király különösen népszerű, ahol hasonlóan ikonikus szerepet tölt be, mint Robin Hood az angolszász kultúrában. A nép emlékezetében Mátyás király az igazságos, s halálával az igazság is eltűnt „*meghalt Mátyás, oda az igazság*”, hiszen úgy emlékeznek vissza rá, mint arra az uralkodóra, aki szigorúan kezelte a főméltóságokat és aki szívén viselte a parasztság sorsát.⁵

2.3. Az innovatív oktatás célja

Dobos Krisztina Az innováció című tanulmányában, így határozta meg az innováció fogalmát: „*Az innováció egyfelől változás, változtatás egy állandó kialakult gyakorlaton, illetve gyakorlathoz képest, másfelől alkalmazkodás is egy szüntelenül változó gyakorlathoz. E kétféle változtatási magatartás egy tudatosan tételezett, tervezett fejlesztés igényével történik, amely szerint jobb, eredményesebb, hatékonyabb, „minőségibb” lesz az új gyakorlat a korábbihoz képest.*”⁶ Ebben a meghatározásban a kulcsszó a pozitív irányú változás, amelynek a fejlődés és a hatékonyság növelése a célja. Ezt a célt az innovatív tanításra is vetíthetjük, hiszen ott is folyamatosan alkalmazkodni kell a változó világhoz, s az abban élő gyerekek igényeihez. Az innovatív oktatás azért is fontos, mert lehetővé teszi

³ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/m-3FE0D/monda-3FF6E/> Letöltésének dátuma: 2024. 04. 20.

⁴ Dömötör 1980: 640

⁵ Dobos 1980: 532-533

⁶ <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/az-innovacio> Letöltésének dátuma: 2024. 04. 20.

a tanároknak és az iskoláknak egyaránt, hogy hatékonyabban reagáljanak az új kihívásokra és lehetőségekre, ezzel segítve a tanulók személyes fejlődését is.

Hogy milyen a 21. században a diák azt Kálmán Ungvári Kinga a következőképp írta le: *„Túlterheltek és túlingereltek, komfortos számukra a multitasking üzemmód és az online térben való létezés. Számukra már nem lehet a „nyomdafesték-sovinizmust” ellenérzések nélkül működtetni: gyorsan szeretnék alkalmazható és változatos információkhoz jutni, lehetőleg képi és hanganyagok által, több, nem lineáris multimédiás információ vonja el a figyelmüket, esetenként nem egy logikus rendszerezést, hanem kíváncsiságuk cseppfolyós kielégítését szolgálva. Az érzelmeik is ennek függvényében alakulnak: unalom, különböző félelmek, passzivitás, bizonytalanság, sokféle frusztráció.”* Majd hozzáteszi, hogy mindezekért nem szabad megvetni ezt a generációt, inkább reagálni kell rá, ki kell szolgálni a megváltozott igényeket és a diákok segítségére kell lenni.⁷

Az irodalomtanításban különösen fontos, hogy ismerjük és alkalmazzuk az innovatív pedagógia vívmányait, hiszen ez a tantárgy adja meg a legtöbb lehetőséget arra, hogy olyan kompetenciák fejlődessen ki, amelyeket nem csak a többi óra során tud felhasználni diák, hanem a személyisége kialakulása és fejlődése során is. *„Vagyis e tantárgynak van talán a legnagyobb szerepe az alkalmazható tudás kialakulásában, a nyelvi, kommunikációs és szociális kompetenciák, valamint a kulcskompetenciáknak tartott kritikai gondolkodás és metakogníció fejlesztésében.”*⁸

Végezetül Kőrösné Mikis Márta: *Az innovatív pedagógiai gyakorlat definíciója* című tanulmányában így foglalta össze, milyennek is kell lennie ma egy jó pedagógusnak:

„A tanár irányító (sokszor mindenható) funkciója eltűnik, inkább társ, partner az ismeretszerzés folyamatában. Feladata leginkább az, hogy inspiráló környezetet teremtsen és a feltételeket megteremtse a diák önálló tanulásához. Akár távolból is motiválni képes, nem vár egy bizonyos választ a diáktól, hanem várakozó állásponton van és odafigyel, egyik fő feladata a tanuláshoz szükséges pozitív légkör megteremtése. Rávezeti a diákokat saját, egyéni tanulásmódjuk kifejlesztésére, harmonizálja a diákok személyiségének érzelmi, testi, lelki és intellektuális oldalait, manager és szervező, tutor vagy mentor, de nem „sétáló lexikon” vagy az „egyetlen megoldás biztos tudora”. Feladata a motiválás, annak

⁷ Kálmán Ungvári Kinga 2021: Kihívások és megoldások 21. századi pedagógusoknak.

Korunk. 32. évf. 2. sz. / 2021, 3-8.

⁸ Pethőné Nagy 2007: 17

megtanítása, hogyan tanuljunk, a példamutatás az életvitelben, valamint a szűk szakma beillesztése az általános műveltségbe (rendszer szemléletre nevelés)”⁹

2.4. Az innovatív tanítási módszerek szerepe az oktatásban

A 20. század második feléhez, illetőleg az ezredfordulóhoz kapcsolódó technikai, kulturális és társadalmi változások hatására megváltozott a tudásról alkotott kép. Egyre inkább a kompetencia-alapú oktatás válik elfogadottá, melynek célja, hogy cselekvő képességgel, azaz kompetenciákkal, kell ellátni a jövő nemzedékét, amelynek eredményeként a feladatok nem „egy előre rögzített listáját tudja végrehajtani, [...] hanem az előre nem látható cselekvések végtelen sorának megtételéséhez szükséges képességekkel rendelkezik.”¹⁰

Az eddig ismert hagyományos tanítási gyakorlat a tananyag feldolgozás kiegészítőjeként tekintett a feladatokra, hiszen ebben a szemléletben a pedagógus magyarázata, előadása, elentette az új ismeret vagy anyag elsajátításának meghatározó módját. Mára már elismert tényné vált, hogy a személyiségnek egyetlen egy eleme sem fejleszthető a mai modern gazdasági és társadalmi elvárásnak megfelelően a tanulók tevékenységében rejlő nevelési-oktatási lehetőségek felhasználása nélkül. „Az oktatás egészét érintő paradigmaváltás nyomán a tanulás többé már nem a tudomány által kidolgozott és a tanár által közölt ismeretek megértése lett, hanem aktív tanulói részvétel az információk megszerzésében és feldolgozásában.”¹¹ Tehát a tanulói tevékenységek a feladatmegoldásban öltenek ezáltal testet, mert az ismeretforrásokkal való kapcsolat (pl.: kép, ábra, szöveg) tananyag-feldolgozás előtérbe kerülése a tanulók aktív, csoportos vagy éppen egyéni feladatmegoldó munkáját várja el.

Az új oktatási formákban legtöbbször összetett, kognitív, affektív vagy pszichomotoros feladatszériákból épülnek fel, amik egyre inkább nyilvánvalóvá teszik, hogy a feladatmegoldás nem csak kizárólag értelmi, intellektuális megismerést szolgálja, hanem jelentős szerepe van az érzelmi-akarati tényezők révén a személyiség fejlesztésében. Spira

⁹https://epa.oszk.hu/00000/00035/00043/2000-11-in-Korosne-Innovativ.html?fbclid=IwAR0i9p1e3JUNCCChOgs3RkOtg3Cg_Hz6mXUHaeFlBsKRE8jo_HFIN9KN3zD-E Letöltésének ideje: 2024. 04. 12.

¹⁰ Kaposi 2008: 83

¹¹ Kaposi 2008: 84

Veronika a *Műközpontú és/vagy gyermekközpontú irodalomtanítás A reader-response elmélet a tanításban* című munkájában szintén azt hangsúlyozza, hogy gyermekközpontú kell legyen az oktatás: „*Ma nem lehet korszerű az a tanítás, amely csak a műközpontúságot hangsúlyozza. Az iskolának, így a magyartanításnak is gyermekközpontúnak, tanulóközpontúnak kell lennie.*”¹²

2.5. A drámapedagógia fogalma, jelentősége

Lukácsné Dákos Ibolya *Kompetenciafejlesztés drámapedagógiával* című írásában a drámapedagógia vizsgálatával foglalkozik, egészen a gyökerektől kezdődően. Ekképpen határozta meg a drámapedagógia fogalmát: „*A drámapedagógia egy olyan új, reformpedagógiai indíttatású nevelési és oktatási, azaz komplex pedagógiai módszer, amely a személyiséget teljeskörűen képes fejleszteni a „mintha-világa” által a valóságot visszatükröző fiktív helyzeteket teremtve, amelyekben a gyermek „játszva” formálódik és tanul.*”¹³

Ezáltal a pedagógiai módszer által, a gyermek olyan személyiségjegyekkel rendelkező felnőtté válhat, aki képes lesz ebben a gyorsan változó világban egzisztenciavesztés nélkül helytállni.

A drámapedagógia célja, hogy fontos döntéshelyzetek elé állítson a személyiségfejlesztés reményében. Alapja az önálló, saját döntésen alapuló cselekvés.¹⁴

Dr. Tölgyessy Zsuzsanna tanulmányában tovább viszi ezt a gondolatot: „*A drámaóra lényege a gyerekek tényleges aktivizálása: a tanár őket olyan döntéshelyzetbe juttatja, amelyben a válasz nem eleve adott, nem az a feladatuk a gyerekeknek, hogy eljussanak a tanár által képviselt megoldáshoz, hanem az, hogy valóban a saját döntésüket hozzák meg, és annak vállalják a következményét.*”¹⁵

Lukácsné Dákos Ibolya szerint, ha jól végezzük a dramatikus elemekkel való oktatást, akkor a következő nevelési és oktatási terület fejlődését érhetjük el:

Személyiségfejlesztés: a gyermek komplex fejlődését segíti elő, mert a kognitív, szociális és emocionális kompetenciák kialakulása fejlődik.

¹² Spira 1995: 10

¹³ Lukácsné Dákos 2008: 37

¹⁴ Tölgyessy 2018: 14

¹⁵ Dr. Tölgyessy 2002: 154

Közösségépítés: segíti a közösségbe való beilleszkedést, valamint a közösségért a közösségben tevékenykedő ember aktivitását serkenti a gyermekben.

Konfliktusok, problémák megoldása: egy fiktív világban generált szituációkban használt stratégiák használatakor fejlődik a való életben használatos konfliktusmegoldó képessége, emellett pedig segíti az érzelmek feldolgozását.

A gyermekek fejlődése mellett az oktatás hatékonyabbá tételét is segíti:

- közvetett módon fejleszti a gyermek gondolkodását
- a lexikális anyagok a közösen felépített világban jelennek meg, ezáltal a befogadás és elsajátítás könnyebb a gyermek számára
- az új ismeret elsajátítása nem fő követelmény, viszont egyfajta járulékos elemként társul
- felkelti a már megszerzett tudás rendszerezésének az igényét¹⁶

Dramapedagógia használata közben érvényesül leginkább Nényei Pál kijelentése, miszerint „*irodalomórán nincs szükség tankönyvekre*”¹⁷ Ezzel az állítással egyetértek, főként az élményközpontú, gyermekközpontú oktatás tekintetében. Elegendő egy jól felkészült tanár és a diákok, esetleges szöveggyűjtemény segédletként.

2.6. RJR modell bemutatása

Egy olyan tanítási megközelítés, amely a kritikai gondolkodás képességének fejlesztését helyezi előtérbe, és célja a tanulási élmény fokozása különféle kooperatív technikák beépítésével, használatával.¹⁸

Számos előnyét lehet felsorolni a kooperatív módszereknek:

- A módszer elősegíti a tanulók együttműködését és fejleszti a szocializációs képességük.
- Felelősség érzetet alakít ki bennük a saját és társaik munkája iránt.
- Elfogadóbbak lesznek egymás iránt.

¹⁶ Lukácsné 2008: 47-48

¹⁷<https://infostart.hu/belfold/2019/08/16/nenyei-pal-irodalomoran-nincs-szukseg-tankonyvekre> Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

¹⁸ <https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=129> Letöltésének dátuma: 2024. 04. 20.

- A csoportos feladatokban való részvétel az együtt való gondolkodásra ösztönzi őket, így olyan dolgokra is rávilágíthatják egymást, amikre önállóan nem gondolnának.

- Mivel a módszerek a problémamegoldás képesség is fejlődik, s így a tanórákon kívüli életben is könnyebben el tudnak majd boldogulni. A hagyományos ismeretközlő órákon ez nem feltétlen tud kialakulni.

- A tanulók teljesítményében javulási tendencia mutatható ki, ugyanis az új ismeret megszerzésében aktívan részt vesznek, így a tudás sokkal maradandóbb lesz.

- Mivel csoportokban történik a munka, ezért a félénkebb gyerekek is szívesebben vesznek részt ezekben a műveletekben.

- Fejlődik a tanulók kommunikatív kompetenciája.

- Az órán kialakult kedélyes hangulat motiválóan hat a diákok tanulására.

- Jobban meg tudják ismerni a különböző feladatok végzése közben magukat és társaikat egyaránt.

- A tanár egyfajta társként, segítőként van jelen, így a tanár-diák viszonyra nem lesz jellemző a feszélyezett hangulat vagy az alá-főle rendeltségi viszony.

Ugyanakkor vannak hátrányai is, amik leginkább a tanárt érinti:

- A tanórákra való felkészülés időigényesebbé válik, mint a hagyományos órákra való készülés.

- Az órákon munkazaj alakulhat ki, ami megnehezítheti az óravezetést.

- A látszólagosan fenn álló kisebb tanári kontroll miatt a tanulók kezdetben nem feltétlenül fognak a feladatra koncentrálni, ennek kialakulása időbe telik.

- A hagyományosan berendezett termek, nem mindig a legalkalmasabbak ezekhez az óra típusokhoz, így tehát előfordulhat, hogy az óra előtt átrendezés szükséges.

Az előnyök és hátrányok áttekintése után megállapíthatjuk, hogy a pozitív szempontok száma jóval magasabb, mint a negatívaké, így még akkor is, ha az óra megszervezése időigényes folyamat, érdemes ráfordítani az energiát.¹⁹

Tehát, miután megismerkedtünk a kooperatív oktatás fogalmával, lássuk, hogyan integrálhatjuk ezt az RJR modellbe. Maga az RJR egy mozaikszó, ami az óra három fő részét jelöli: ráhangolódás (R), jelentésteremtés (J), reflektálás (R).

¹⁹ https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

Ráhangolódás szakaszának célja, hogy aktivizálja és előhívja a tanulóban a már meglévő tudást, valamint felszínre hozza saját tapasztalataikat az adott témával kapcsolatban, legyenek azok racionális vagy emocionális jellegűek. Ez a szakasz nem csupán az aktivizációt szolgálja, hanem mellette lehetővé teszi az új ismeretek szerves kapcsolódását a korábban megszerzett tudáshoz. Ezáltal a tanulás folyamata hatékonyabbá válik, mivel az információk integrálódnak a már meglévő tudásstruktúrába, és ami így hozzájárul a tudás maradandóságához és az elfelejtésének csökkentéséhez.²⁰

Jelentésteremtés szakaszában a diákok új ismeretekkel gazdagodnak, melyeket a ráhangolódás során személyessé formáltak, és saját élettapasztalataikhoz köthetnek. Az ilyen módon átadott információ személyes érdeklődésüket kelti, és saját tapasztalataikat és érzéseiket is aktiválja. A tanárnak segítenie kell a diákokat abban, hogy az új ismeretek elsajátítása közbe reflektáljanak önmagukra és belső világukra is. A tanár további feladata, hogy fenntartsa a diákok figyelmét, melyet a ráhangolódás szakaszában sikerült elnyernie.²¹

Reflektálás szakaszában szilárdul meg a jelentésteremtésben megszerzett új tudás, saját nyelvükön fogalmazzák meg mindazt, amit megtanultak, illetve ebben a szakaszban zárul le az (ön)ellenőrzés, itt szembesülhetünk az esetleges „*fehér foltokkal*”.²² Ebben a szakaszban továbbá fontos a megszilárdítás mellett a visszacsatolás, amelyet a diákok adnak a pedagógus számára, aki így tovább fejlődhet az oktatásban. Erről Antalné Szabó Ágnes a következőket írja *Az anyanyelvi órák zárása retorikai és szakpedagógiai nézőpontból* című tanulmányában: „*Fontos pedagógusként belátni azt is, hogy a reflektálás egyrészt a tanulók számára az ismeretek megszilárdításának az eszköze, másrészt a pedagógus számára visszajelzés arról, hogy mit értettek meg a tanulók az órán, mit sajátítottak el, mi a tanulásuk eredménye. Ezért ne a tanár feladata legyen összegezni a tanultakat, hanem a tanulók aktív tevékenységére*”²³

Az RJR modell három szakaszának kifejtése után most vizsgáljuk meg, mely kooperatív módszerek integrálhatók ezekbe a szakaszokba. Ehhez pedig Pethőné Nagy Csilla szavait idézném: „*Az együttműködésen alapuló tanulás az aktív elme jóval több funkcióját mozgósítja, mint a hagyományos frontális óravezetés. Ideális esetben a tanulási*

²⁰ Bárdossy Ildikó et al. 2002: 172-174

²¹ Bárdossy Ildikó et al. 2002: 172-174

²² http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/meres_ertekeles/325_a_mrs_rtkels_kurzus_egy_tmjnak_raterve.html Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

²³ <https://anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=986> Letöltésének dátuma: 2024. 05. 01.

*folyamat kimentí oldalán a kooperatív tanulásban jártas fiatalok felkészültebbek az önálló, élethosszig tartó önálló tanulásra, mint azok, akik kevés lehetőséget kaptak az iskolában az önálló és csoportban végzett munkára.*²⁴

2.7. Innovatív pedagógiai módszerek a ráhangolódás szakaszban

A következőkben olyan módszereket és technikákat mutatok be, amelyeket a ráhangolódás szakaszában érdemes alkalmazni.

Jóslás technika:

Az irodalmi szövegek megismerése előtt alkalmazható módszerként először megadhatjuk a szöveg néhány kulcsszavát vagy annak címét, majd arra kérhetjük a diákokat, hogy vázolják fel, milyen témára vagy tartalomra számítanak a szöveg alapján. Ez segít felkészíteni és aktiválni a diákokat a szöveg befogadására.²⁵

A reflektálás szakaszában visszatérhetünk erre a felvezető gyakorlatra, és megbeszélhetjük, mennyire voltak pontosak a diákok jóslatai a szöveg tartalmára vonatkozóan. Ez a módszer elősegíti a diákok aktív részvételét az irodalmi művel való foglalkozásban, valamint segít abban, hogy érdeklődésüket és kíváncsiságukat felkeltve hatékonyabban közelítsenek a szöveghez és annak értelmezéséhez.

Anagramma:

Egy meghatározott témához kapcsolódó nevet vagy fogalmat vagy akár magát a téma megnevezését külön betűkre bontjuk szét, a diákoknak pedig a megfelelő sorrendbe kell helyezniük azokat.²⁶

Ez a módszer segíti a diákoknak megérteni egy-egy témához kapcsolódó fogalmat vagy nevet, továbbá fejleszti a helyesírást.

Pókhálóábra:

Az anagramma használata után beiktatható az órába. Egy fogalmat felírunka táblára, majd bekarikázzuk és köré sugarakat húzunk. A tanulók feladata az lesz, hogy asszociációkat indítsanak, és megosszák, hogy mi jut eszükbe erről a fogalomról. Az elhangzott

²⁴ Pethőné Nagy 2007: 154

²⁵ https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

²⁶ https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

gondolatokat a sugarak után felírjuk. A szó általában kapcsolódik az óra témájához. A pókhálóábra fő célja a diákok aktivizálása és a már meglévő ismeretek előhívása. Az óra végén az ábra bővíthető az újonnan megszerzett tudással is.²⁷

Ez a módszer segít a diákoknak interaktívan részt venni az órán, valamint összekapcsolni és megerősíteni az új információkat a már meglévő tudással.

Jut eszembe...:

A pókhálóábra játék hasonlóan az asszociatív gondolkodást ösztönzi, és segít összefoglalni a már meglévő tudást. A játék menete a következő: a tanár kiválaszt egy témához kapcsolódó szót, például *szeretet*. Ezt követően egy labdát dob egy diáknak, miközben az elmondja, hogy mit asszociál a témához. Például: *Jut eszembe a szeretetről*. A diák elkapja a labdát, majd folytatja a játékot, asszociálva az előző diák által említett dologhoz. Például: *Jut eszembe a szeretetről az anyukám*. Ezután a diák továbbadja a labdát egy másik diáknak, aki az *anyukáról* való asszociációra építve folytatja a játékot.²⁸

Ez a módszer segíti a diákokat az asszociatív gondolkodás fejlesztésében, emellett elősegíti a témához kapcsolódó gondolatok és ötletek összekapcsolását. Továbbá segíti a diákok kreativitását és együttműködését.

TTM:

TTM vagyis a Tudom, Tudni akarom, Megtanulom módszer a KWL (Know, Want to know, Learn) magyar fordítása. Ennek a módszernek a lényege, hogy miután a diák megismeri az adott óra témáját, készít egy három oszlopos táblázatot. Az első oszlopba felírja a témával kapcsolatos már meglévő tudását, a második oszlopba azt, ami érdekli vagy amiről többet szeretne megtudni, a harmadik oszlop pedig az óra végén kerül kitöltésre, ide kerül az újonnan megszerzett tudás. A második oszlopban felvetett kérdések vagy érdeklődési pontok az óra során válaszra kerülnek, így a diákok elvárásai vagy kíváncsisága kielégülhet az óra folyamán.²⁹

²⁷ https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

²⁸ https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

²⁹ https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

Ez a módszer segíti a diákokat abban, hogy tudatosan felépítsék és fejlesszék tudásukat az adott témával kapcsolatban, emellett lehetőséget teremt a személyre szabott tanulásra és az aktív órai részvételre.

Véleményvonal:

A tanár a témához kapcsolódóan problémát vet fel, majd bemutat két teljesen ellentétes álláspontot a probléma megoldására. Egy vonalat rajzol a táblára, az egyik végére írja az egyik megoldást, a másik végére a másik megoldást. A tanulóknak pedig az a feladatuk, hogy jelöljék be a vonalon azt, hogy melyik álláspontot képviselik inkább, és milyen mértékben. Ezáltal a diákokat arra ösztönzi, hogy foglaljanak állást a témában, és megmutatja az osztály véleményét a problémáról.³⁰

Egyéb módszerek:

Továbbá a ráhangolódás szakaszban, az óra legelején helyet kaphatnak a különböző beszédtechnikai gyakorlatok is, amivel nem csak a beszéd fejleszhető, de a koncentráció és felfrissülés is elérhető ezek a gyakorlatok általa.³¹

2.8. Innovatív pedagógiai módszerek a jelentésteremtés szakaszban

A következőkben olyan módszereket és technikákat mutatok be, amelyeket a jelentésteremtés szakaszában érdemes alkalmazni.

Mozaik:

A témát és az osztályt négy részre osztjuk, akik csapatokat alkotunk. Minden csapattag kap egy-egy résztémát, amit elsajátít, majd továbbítja a társai részének. Így minden csapattag felelős lesz egy résztéma megértéséért és átadásáért. Ezt a mozaik módszert úgy is megvalósíthatjuk, hogy minden csapatnak adunk egy résztémát, amit feldolgoznak és megtanítanak az osztály többi részének.³²

³⁰ https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

³¹ <https://docplayer.hu/9153407-4-a-beszedtechnika-fejlesztese.html> Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

³² https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

Ez a módszer lehetővé teszi, hogy a diákok mélyebben megértsék az adott témát és együttműködjenek az információk megosztásában, eközben fejlesztik prezentációs és tanítási készségeiket egyaránt.

Szakértői mozaik:

A fent említett mozaik módszeren alapszik, a különbség az, hogy A B C D betűkkel illetünk négy asztalt az osztályteremben, majd a diákokat csoportokra osztjuk és az asztalokkal azonos betűkkel látjuk el őket, minden csoporttag más-más betűt kap. A csoportok felbomlónak és új csapatokba verődnek, mindenki annál az asztalnál, ahol a betűjét látja. A tanár, a négy felé osztott szövegrészt szétosztja a kialakult csapatok között, akik elsajátítják, szakértőivé válnak a témának, majd átmennek az eredeti csapatukhoz és elmesélik, hogy mit sajátítottak el.³³

Ez a módszer lehetővé teszi a diáknak, hogy interaktívan és csoportosan dolgozzanak, miközben mélyebb megértést és szakértelmet szereznek az adott témában.

Dramatizálás:

A diákoknak előzetes egyeztetés nélkül kell egy párbeszéd nélküli szöveget kihangosítaniuk vagy eljátszaniuk. Ez a diákok számától függően történhet párban vagy csoportban.³⁴ Ez a típusú feladat fejleszti a kreativitást, a probléma megoldó készségüket és a kommunikatív kompetenciát.

Belső hang:

A szöveg feldolgozása közben bevethetjük a belső hang nevet viselő módszert. A mű egyik mozzanatát megállítjuk és feltesszük a kérdést a diákoknak, hogy vajon mit gondolhat most az adott szereplő. Az ő feladatuk az, hogy fogalmazzák meg a választ, lehet szóban is vagy írásban. Ezzel elérjük azt, hogy megtalálják a szereplő tettei mögött lévő belső motivációt, illetve közelebb kerül hozzájuk, és sajátjukká teszik.³⁵

Jóslás szakaszos szövegfeldolgozással:

A módszer nevében benne van már a módszer eljárása. Egy szöveget olvasunk a diákoknak, és mikor valamiféle fordulópont elé érünk megállunk és azt kérdezzük, hogy mit

³³ https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

³⁴ https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

³⁵ https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

jósolnak, mi fog történni? A jóslás után tovább folytatjuk, majd befejeződik a rész és megbeszéljük a diákokkal, hogy valós volt a jóslatuk vagy sem. Ezután tovább haladunk az olvasással és a további fordulópontok előtt is újra jósoltatjuk a folytatást.³⁶ Ezt a módszer alkalmazhatjuk 5. osztályosoknál a Tündérszép Ilona és Árgyélus királyfi feldolgozásakor.

Némajáték:

Csoportra vagy párba osztás után adunk egy szövegrészletet a diákoknak, amivel az lesz a feladatuk, hogy játsszák el, viszont egyetlen egy hang nélkül. Miután ez a játék megtörténik az osztály többi részének ki kell találnia a jelentet. Ezt követően felolvassuk a szövegrészletet és kiderül, hogy sikerült-e eltalálni a cselekményt a némajáték alapján vagy nem.

A reflektálás szakaszban is alkalmazható ez a módszer. Azzal a könnyítéssel, hogy a diákok már ismerik a műben történeteket, így egyszerűen csak annyi a dolguk, hogy kiszűrjék, melyik jelenet van épp eljátszva.³⁷ Ez a módszer jól alkalmazható 6. osztályosoknál A só mese tanításakor.

Ördög-angyal:

A mű felolvasása közben, amikor is a szereplő épp valamilyen döntéshelyzetbe kerül, az olvasást megállítjuk, és egy diákot kijelölünk, hogy testesítse meg a dilemmával küszködő hőst. Az osztály többi részét két részre osztjuk. Az egyik csoport az angyalok lesznek, a másik pedig az ördögök. Az utóbbiaknak az a feladatuk, hogy „ördögi” tanácsokkal lássák el diáktársukat, aki a karaktert játssza, s amelyek nem becsületesek, de könnyebben kivitelezhetőek. Az angyaloknak, pedig „angyali” javaslatokat kell javasolniuk hozzá. A kijelölt diák feladata, pedig az, hogy válasszon a két oldal között aszerint, hogy melyik csoport tudta jobban meggyőzni. Végezetül indokolja meg, hogy miért döntött így.³⁸ Ezt a módszert 7. osztályosoknál a Szent István király intelmei Imre herceghez című alkotás feldolgozásához kiváló lehet.

³⁶https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

³⁷https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

³⁸https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

Szerep a falon:

Megrajzolásra kerül a mű főhőseinek a sziluettje, csak az alakja, ezt követően a tanulóknak az lesz a feladatuk, hogy mindenki írja bele a szereplők alakjába azokat a tulajdonságokat, amik leginkább jellemzik őket, minimum egyet. Utána pedig közösen megbeszéljük, hogy milyen jelzőkkel illette az osztály a mű főhőseit.³⁹ A 6. osztály számára a Szóló szőlő, mosolygó alma, csengő barack című népmese feldolgozásánál hasznosítható módszer.

A Szereplőskála:

A vélemény vonalhoz hasonlít ez a módszer. Ugyanis itt is egy vonalon jelzik a diákok azt, hogy melyik szereplő mennyire szimpatikus vagy nem szimpatikus számukra. Rangsorba helyezik a mű karaktereit a legszimpatikusabbtól a legkevésbé szimpatikusig. Az így kapott sorrend viszont nem végleges, a mű teljes feldolgozásáig változhat. Ez a módszer végezhető akár csoportosan és egyénileg is.⁴⁰

Történettérkép:

A szöveg befogadása alatt a tanulóknak az a feladata, hogy összegyűjtse az alábbi adatokat a műről:

- Helyszín:
- Idő:
- Főszereplők:
- Problematika:
- Legfontosabb események:
- Befejezés/megoldás:

Itt szintén dolgozhatnak egyénileg, párban, vagy akár csoportosan is. A szöveg befogadása után megbeszélésre kerülnek a válaszok, amikkel közben összefoglalásra is kerül az adott mű.⁴¹

³⁹https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

⁴⁰https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

⁴¹https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

Vak kéz:

A történetet négy részre, az osztályt pedig négy fős csoportokra osztjuk. Minden csoporttag kap egy szövegrészletet, amit elolvasnak, majd ezt ismertetik a társaikkal az olvasottakat. A csoportnak az lesz a feladata, hogy sorrendbe rakja az egymástól hallott részleteket, hogy így összeálljon a történet elejétől a végéig. Miután mindezzel végeztek, ellenőrzik magukat az eredeti szöveg alapján, ami majd felolvasására kerül.⁴²

2.9. Innovatív pedagógiai módszerek a reflektálás szakaszban

A következőkben olyan módszereket és technikákat mutatok be, amelyeket a reflektálás szakaszában érdemes alkalmazni.

Érvek kártyán:

A tanár eldöntendő vagy megosztó kijelentést tesz fel az olvasottakkal kapcsolatban. A diákok két csoportra osztódnak, az egyiknek ellenérveken, a másiknak mellette érveken kell gondolkodniuk. Minden diák felírja magának azt, amit úgy gondol, hogy a legmeggyőzőbb lehet, majd csoportmegbeszélés közben megosszák a gondolataikat, és kiválogatják a sok közül 4-5 olyan érvet, ami ismertetésre kerül majd az óra további részében.⁴³ Ez a típusú feladat megfelelő lenne a 7. osztályban a Szigeti veszedelem című mű feldolgozása során.

Gondoltam...Nem gondoltam...:

A szöveg felolvasását követően a tanulóknak meg kell határozniuk azt, hogy mi az, amit már előre feltételeztek a művel kapcsolatban, és mi az, ami váratlan volt és még csak nem is gondoltak rá. Tehát mi az, amit gondoltak és mi az, amit nem gondoltak volna.⁴⁴

Ki vagyok én?:

Egy kijelölt diák kap egy szereplőt, akinek a tulajdonságait le kell írnia, olyan módon, hogy a nevét nem mondja meg, viszont az osztálytársai mégis kitalálják, hogy ki ő. Ezt a játékot lehet akár rajzzal, mutogatással is játszani, valamit a körülírást tabu szavakkal is lehet

⁴² https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

⁴³ https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

⁴⁴ https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

alkalmazni.⁴⁵ Az 5. osztályban A Pál utcai fiúk című mű feldolgozásakor számtalan szereplő közül lehet választani, így ennél ez egy jó módszer lehet a feldolgozásra.

Páros szóforgó:

A tanulók párokba verődnek és ilyen módon mesélik el a gondolataikat az adott téma vagy történet kapcsán. Amikor meghallanak egy előre egyeztetett jelet, a gondolatcserét abbahagyják. A továbbiakban, pedig úgy folytatódik a páros szóforgó, hogy megkérdezzük az osztályból néhány embert arról, hogy neki mit mesélt az ő párja.⁴⁶

Venn-diagramm:

Más megnevezésben halmazábra. Ezt a módszert két dolog összehasonlítására a legalkalmasabb használni, ugyanis felrajzolunk a táblára két kört, amik metszik egymást. A metszetbe a közös tulajdonságaik kerülnek majd, míg azon kívülre, a különbségeik. Így jól összehasonlíthatunk és összegezhethetünk. Ezzel a grafikus szervezővel két műfajt is, például a meséket és a mondákat is összehasonlíthatunk.⁴⁷

Képzeld el:

A képzeletet és kreativitást fejlesztő feladatok egyike. Ha a történet véget is ér, nem feltétlen ér végét ezzel a szereplők élete. A diákoknak az a feladatuk, hogy képzeljék el, mi történhet egy adott karakterrel a mű befejezése után. Gondolja tovább, folytassa az életének a bemutatását. Akár szóban is végezhető feladat, de arra is alkalmas, hogy fogalmazás szülessen belőle.⁴⁸

Képzelt riport:

Egy diákot kiválasztunk, aki a főhős lesz és kiül az osztály elé egy székre. A társainak az lesz a feladata, hogy interjúvolják meg. Kérdezzék őt bármiről, és ő igyekezzen mindenre észszerű választ adni. Tartsanak akár egy sajtótájékoztatót is. Több szereplővel is el lehet ezt játszani. Csoportokra is bonthatjuk az osztályt, hogy ki lesz közülük az interjúalany és a többiek pedig az interjú készítőik. Miután feltevésre és megválaszolásra került minden

⁴⁵https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

⁴⁶https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

⁴⁷https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

⁴⁸https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

csoport kérdése, közösen megbeszéljük, hogy kivel milyen interjút sikerült összehozni. A meginterjúvoltatott szereplőkről megszerzett információkból egy bűvár hír is készülhet csoportonként.⁴⁹

Kockázás:

Egy vagy akár több kocka oldalára különböző befejezetlen mondatokat helyezünk fel. A kiválasztott diák dob a kockával és amelyik mondat a legfelső oldalára kerül, azt a mondatot kell befejeznie. A kérdések a következők lehetnek: Azért tetszett a mai óra, mert ... A mai órán megtanultam, hogy... A mai órán a tanító néni/bácsi... A mai órán a csoport tagjai... Szerintem a mai óra... Jobban örültem volna, ha... A főhős helyesen cselekedett, mert... Szerintem ez a történet... Azért tetszett ez a mese/történet, mert... Jó lett volna, ha... stb.

Ennek a módszernek az alkalmazása azért rendkívül fontos, mert ezáltal értékelésre kerül, illetve visszacsatolást kapunk az aznapi óráról.⁵⁰

Ötujjas mese:

A diákoknak a történetet mindössze öt mondatban kell összefoglalnia. Minden ujjára jusson egy mondat.⁵¹

Szerintem:

A műből felvetünk egy problémát, egy szereplőt vagy egy eseményt, miközben labdát dobunk a diáknak, akinek az lesz a feladata, hogyha hozzá kerül a labda elmondja a véleményét a felvetett dologról. Például, ha egy szereplő cselekedetét vitatjuk, akkor a diák úgy kezdi a mondatot, hogy „Szerintem helyesen cselekedett XY, mert... „Majd a következő tanulónak ezt a mondatot cáfolnia kell, tehát úgy kezdi, hogy „Szerintem nem cselekedett helyesen XY, mert... A módszer lényege tehát az, hogy felváltva érveljenek a dolgok mellett és ellen.⁵²

⁴⁹https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma:

2024. 04. 12.

⁵⁰https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma:

2024. 04. 12.

⁵¹https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma:

2024. 04. 12.

⁵²https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma:

2024. 04. 12.

Vallatószerék:

A vallatószerék hasonló a már említett képzelt riporthoz. Tehát egy gyereket kiválasztunk, aki az egyik főhőst fogja képviselni, és akit kiültetünk az osztály elé. A tásainak lesz a feladata, hogy kérdéseket intézzenek hozzá, amelyekre ő csak az igazat, csakis az őszintét felelheti. Ez a módszer remekül alkalmas arra, hogy egy-egy karakternek feltárjuk a belső motivációját, és a viselkedésének az okát.⁵³

Történetpiramis:

Ez a módszer 6. osztályosok számára a Mátyfalva és Fancsika monda feldolgozásakor hatékony lehet.

A diákoknak az alábbi sémát kell kitölteniük:

..... (1 szó a főszereplő neve)

..... (2 szó a jellemzésre)

..... (3 szó a helyszínre)

..... (4 szó a problémáról)

..... (5 szó az egyik eseményről)

..... (6 szó egy másik eseményről)

..... (7 szó egy harmadik eseményről)

..... (8 szó a megoldásról)⁵⁴

Az említett harminc módszer rövid bemutatása csak egy ízelítő arról, hogy milyen típusú feladatok segíthetik a diákokat abban, hogy az új ismeret, tudás maradandó legyen számukra. Ezek a módszerek segítenek a diákoknak abban, hogy a megszerzett tudást fel tudják használni és össze tudják kötni saját életükkel, ezáltal közelebb érezhessék magukhoz a témát. Emellett különböző kompetenciákat fejlesztenek, mint például a kreativitást, kritikus gondolkodást, problémamegoldást, kommunikációt és együttműködést.

A tanár ezeket a módszereket az órájához egyénileg formálhatja, illetve többet is elsajátíthat belőlük, hiszen számtalan hasonló létezik, különböző verziókban vannak jelen például: Állóképek (dráma), Egy témáról különböző szerepekben - RAFT (kreatív írás), Ezmecsere (megbeszélés), Fogalom- vagy szemponttáblázat (grafikai szervező), Három megy, egy marad (közzététel), Háromlépéses interjú (megbeszélés), Idézetkártya

⁵³https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.

⁵⁴https://www.kvipecs.hu/files/kompass/4_Prasentation_und_Rhetorik/4_11_Tortenetpiramis.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 17.

(olvasásértés) Idődiagram (grafikai szervező), Irányított képalkotás (dráma) Írás saját magunk számára (kreatív írás), Irodalmi körök (megbeszélés) Írószeminárium (kreatív írás), Jegyzőkönyv (írás, metakogníció), Jelentés írása különféle források alapján (kreatív írás), Jellemterkép (grafikai szervező), Jelmezterv, színpadterv, illusztráció (dráma), Jelölés INSERT (olvasásértés), Kerekasztal-körforgó (megbeszélés), Kérdezzük a szerzőt! (olvasásértés), Kettéosztott napló (olvasásértés), Kibővített előadás (hallás utáni szövegértés) stb. ⁵⁵

A felsorolt módszereknek, illetve fel nem említett társaiknak a bemutatása, ismertetése a Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv*. Befogadás központú és kompetenciafejlesztő irodalomtanítás a gimnáziumok és szakközépiskolák 9-12. évfolyamában c. művében megtalálható.

⁵⁵ Pethőné Nagy 2007: 207-261

III. MESÉK ÉS MONDÁK TANÍTÁSA INNOVATÍV MÓDSZEREKKEL

A népmesék és mondák tanítása innovatív módszerekkel különösen fontos a tanórák keretein belül, de azokon túl is. Az élményalapú tanítás kulcsfontosságúvá vált ebben a modern világban. Míg az oktatási intézményekben meghatározott tanterv szerint tanulnak a gyerekek, az irodalmi szakkörökön sokkal kötetlenebb formában szélesíthetik ismereteiket a különböző műfajokon belül. Megismerhetik önmagukat, a világról alkotott képüket, hiszen „*a mese tulajdonképpen a gyermek szemével nézett világ.*”⁵⁶ Aminek a megismerését ezeken a foglalkozásokon a tanár segíti.

A következő részben a kiválasztott népmesék és mondák bemutatására kerül sor, a fentiekben említett módszerekkel és technikákkal, továbbá olyan lehetséges módszereket is alkalmaztam a feldolgozás során, amelyek nincsenek említve a fentiekben. A feldolgozásra került mesék a következők: A só, Szóló szőlő, mosolygó alma, csengő barack, Az aranytulipán. A feldolgozásra került mondák a következők: Rákóczi utolsó országgyűlése és Forgolány, Mátyfalva és Fancsika, Toldi nagy ereje.

*„A tanórán kívüli nevelőmunka lényeges szerepet tölt be nevelési céljaink elérésében; kiegészíti, elmélyíti és továbbfejleszti a tanórák nevelő hatását. E tevékenységek keretében kaphatnak helyet a tanulók egészséges fejlődéséhez szükséges arányban a felüdülést, kikapcsolódást jelentő programok is.”*⁵⁷ A munkámban ezért van ekkora fókusz a szakkörökön. Mindegyik mesének, mondának fontos nevelői célzata van, amely célokat ki is emelek a mellékletekben csatolt óravázlatokban.

A foglalkozások időtartama és a korosztály változó. Az időtartamot tekintve 45 és 60 percesek a foglalkozások. A korosztály 5-7. osztályosokra terjed ki.

„A népköltészet kevés műfaja, kevés számú témája, belső egyszerűsége ellenére mégis monumentális, és a nagy költészet igazságát adja. Tévedés volna azt hinni, hogy csak a bonyolultság, cifrázkodó összetettség jelenti a költészet nagyságát. Éppen ellenkezőleg, a népköltészetben látjuk annak számos példáját, hogy egy egyszerű pentaton dallam milyen érzelmi gazdagságokat tud kifejezni, egy 4 soros népdalszöveg a maga egyszerűségében is mennyire eléri a műköltészet „legnagyobb” alkotásait. Ennek legfőbb esztétikai oka az, hogy

⁵⁶ Komáromi 1999: 11

⁵⁷ <https://www.elsoobudai.hu/tanoran-kivuli-foglalkozasok> Letöltésének dátuma: 2024. 05. 01.

a népköltészet a maga társadalmának teljes tükrözését adja, benne az esztétikai teljesség elve érvényesül, mind a formák, mind pedig az eszmei mondanivaló tekintetében”⁵⁸

3.1. A só tanítása szakköri foglalkozáson innovatív pedagógiai módszerekkel

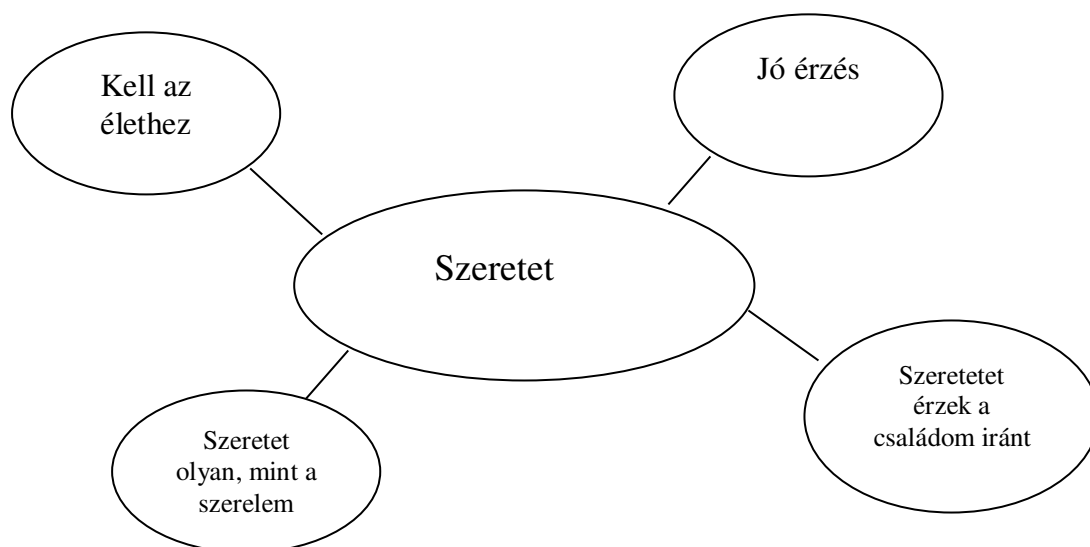
A foglalkozás időtartama 60 perc.

A mesét 6. osztályosokkal való szakköri foglalkozás keretein belül mutatom be.

Ráhangolódás:

A ráhangolódást először a Pókháló ábra nevű módszerrel kezdem, ahol a népmese kulcs fogalma, *a szeretet*, kerül a szövegbuborék. Ezzel a módszerrel előhívva a már meglévő ismereteiket.

Alább egy lehetséges elképzelés a módszer alapján, lehetséges válaszokkal.

1. ábra: Pókhálóábra (Saját szerkesztés)

A következő ráhangoló feladat az Asszociáció, amit szóban végzünk el, s amellyel a diákok első gondolatait hívjuk el a következő fogalmakkal kapcsolatban: *szeretet, család, só*.

Lehetséges válaszok: *A szeretet egy olyan érzés, ami jó, és ami kell az embereknek. A család fontos, nem jó annak, akinek nincs. A só kell az ételbe, anélkül nem olyan finom.*

Végül a Jóslás technika használatával feltesszük a kérdést: *Szerintetek mi fog történni a mesében? Miről fogunk olvasni?*

⁵⁸ Balassa Iván–Ortutay Gyula 1982

Lehetséges válaszok: *A mesében lesz egy király, aki megkérdezi a lányait, hogy mennyire szeretik őt. A legkisebbek pedig azt mondja neki, hogy úgy szereti őt, mint az emberek a sót, ami nem tetszik a királynak és ezért elkergeti.*

A ráhangolódás végén a diákokkal közösen felolvassuk a mesét, ami az órából 5 percet vesz igénybe. Amikor közös olvasásra kerül a sor, fontosnak tartom szem előtt tartani a következőket: „*A szövegértés tanítása szempontjából döntő az olyan tanulási környezet megszervezése, ahol a diák fel meri tárni a megértési nehézségeit, elakadási pontjait, s ezekre hol kortársi, hol tanári segítséget mer igényelni. A differenciálást, a kooperatív munkát úgy kell megszerveznünk, hogy ezek az önfeltárások s az erre épülő egyéni szövegértés-fejlesztési utak lehetségesek legyenek.*”⁵⁹ Ezáltal a kevésbé olvasni tudó diákok szívesebben olvasnak társaik előtt, hiszen tudják, hogy nem ítélik el, nevetik ki őket. Ezt célszerű konkrétan kimondania a tanárnak, hogy mindenkiben tudatosuljon.

Jelentésteremtés:

A szöveg feldolgozása közben bevethetjük a Belső hang nevet viselő módszert. Ami a mű egyik mozzanatát állítja meg és a szereplők véleményének ad hangot. Kiválasztunk négy diákot, akik közül az egyik lesz a király, a további három pedig a lányai. Majd feltesszük az ominózus kérdést a meséből: *„Felelj nekem, édes lányom, hogy szeretsz engem?”*

Ezt követően a szerepet felvett diákok elmondják, hogy szerintük mi járhatott a szereplők fejében.

Lehetséges válaszok:

- Király: *Na most aztán kiderül, hogy kire hagyhatom a vagyonom nagy részét, ki érdemli meg igazán.*
- Legidősebb lánya: *Valami szépet kell mondanom, hogy engem válasszon...*
- Középső lánya: *Nekem kell megszerezni a vagyont, ettől szebbet kell mondanom!*
- Király: *A legkisebbik a kedvencem. Biztosan nagyon szépet fog mondani, így rá hagyhatom a vagyonom.*
- Legkisebbik lánya: *Tényleg ennyire szeretem apámat.*

A következő feladat a Némajáték. a diákoknak egy választott jelenetet kell előadniuk, olyan módon, hogy társaik kitalálják melyik jelenetről van szó. Ehhez a feladathoz

⁵⁹ Arató 2006: 152

önkéntesen lehet jelentkezni, s a tanártól függően választják ki a jelenetet és a szerepfelosztást.

Lehetséges változat:

Erdő béli jelenet, ahol a herceg vadászat során rátalál a királykisasszonyra.

A szerepeket egy kalapból kihúzva kapják meg a diákok, így érdekesebbé téve a drámajátékot, hiszen előfordulhat, hogy a herceget egy kislány játssza, a királykisasszonyt pedig egy kisfiú. A diákoknak ezzel a „kihívással” is el kell boldogulniuk.

A jelentésteremtés szakaszát a Történettérkép nevű módszerrel zárjuk.

A szöveg megismerésének köszönhetően a diákok képesek összegyűjteni és leírni a kért adatokat a meséről. Amelyek a következők:

- Helyszín:
- Főszereplők:
- Probléma:
- Legfontosabb események:
- Befejezés/megoldás:

Ezt a feladatot a diákok egyénileg és csoportban is végezhetik, de ebben az esetben az önálló gondolkodásuk fejlesztése érdekében egyénileg kell leírniuk. Emellett egy vázlat is készül, amelyet a későbbiekben fellapozva feleleveníthetik az egész mesét.

Reflektálás:

A képzeletet és kreativitást fejlesztő feladatok egyike ez a módszer. A történet befejezése után a diákok feladata az lesz, hogy írják tovább a szereplők életét. Segítségül feltehetünk olyan kérdéseket, mint például: Mi történt a király legidősebb és középső lányával? Született-e a legkisebbnek gyermeke a királyfitól? Meghal-e végül az öreg király?

Az így kapott történetek óra végén megbeszélésre kerülnek.

A reflektálást és az órát a Kockázás nevű módszerrel zárjuk. Egy előre elkészített kockával dobnak a diákok, s amelyik oldalára esik, azt a kérdést kell megválaszolni vagy befejeznie a mondatot. A mondatok a következők lesznek: Azért tetszett a mai óra, mert ... A mai órán megtanultam, hogy... Jobban örültem volna, ha... A főhős helyesen cselekedett, mert... Szerintem ez a történet... Azért tetszett ez a mese/történet, mert...

3.2. Szóló szőlő, mosolygó alma, csengő barack tanítása szakköri foglalkozáson innovatív pedagógiai módszerekkel

A foglalkozás időtartama 60 perc.

A mesét 6. osztályosokkal való szakköri foglalkozás keretein belül mutatom be.

Ráhangolódás:

A mesére való ráhangolódást a pókhálóábra játékhoz hasonlóan egy asszociatív játékkal kezdem, a *Jut eszembe...* nevűvel. A játék menete a következő: a témának megfelelően kiválasztom a *gyümölcs* szót. Ezt követően egy labdát dobok az egyik diáknak, miközben az elmondja, hogy mit asszociál a szóra. Például: *Jut eszembe a gyümölcsről*. A diák elkapja a labdát, majd közli a gyümölcstről való első gondolatát. Például: *Jut eszembe a gyümölcstről az nyár*. Ezután a diák továbbadja a labdát egy másik diáknak, aki az *nyár* szóról való asszociációra építve folytatja a játékot.

A játékot követően apasztó-dagasztó olvasási technikával felolvassuk az osztállyal közösen a kinyomtatott mesét. Ez az olvasási technika azért fontos, mert a kevésbé jól olvasni tudó gyerekek is feltudnak zárkózni, köszönhetően a jobban tudó társaik által felvett tempó és ritmus miatt. A tanár szerepe itt kifejezetten fontos, hiszen ő az, aki ezt a folyamatot irányítja és jelöli ki a következő olvasót. Fontos elmondani a gyerekeknek, hogy itt senki nem nevet ki senkit, így azt is érdemes bevezetni ilyen alkalmakor, hogy míg az olvasás tart, csak az a diák beszél, aki épp olvas.

A mese felolvasása ezzel a módszerrel 10 percet vesz igénybe.

Jelentésteremtés:

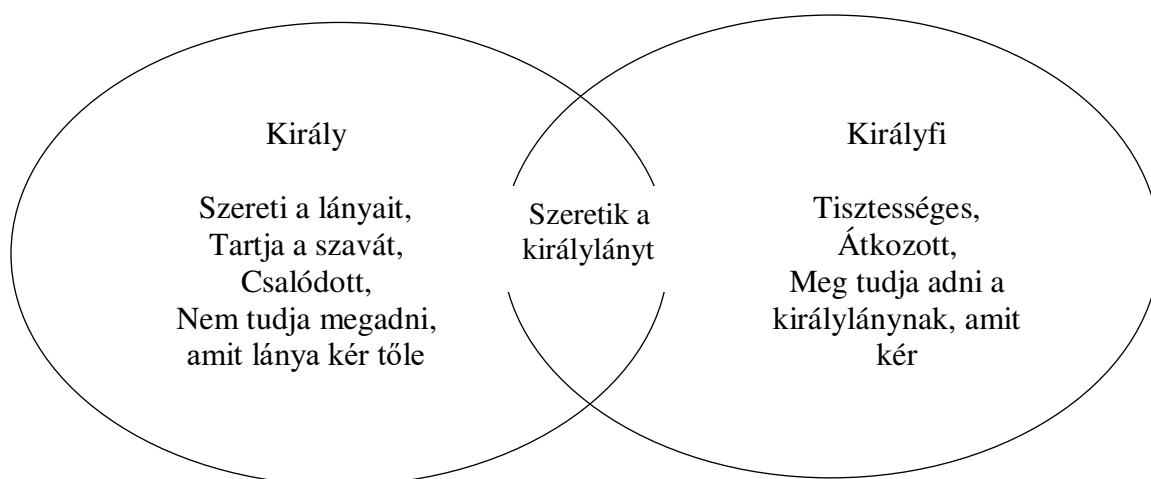
A Szerep a falon módszerrel kezdjük meg a jelentésteremtés szakaszát. Megrajzolásra kerül a táblára a mű főhőseinek a sziluettje, csak az alakja, ezt követően a tanulóknak az lesz a feladatuk, hogy mindenki írja bele a szereplők alakjába azokat a tulajdonságokat, amik leginkább jellemzik őket, minimum egyet. Utána pedig közösen megbeszéljük, hogy milyen jelzőkkel illette az osztály a mű főhőseit.

Lehetséges válaszok az elátkozott királyfi sziluettjéhez: *átkozott, de szerencsés, kedves*

Lehetséges válaszok a királykisasszony sziluettjéhez: *szép, kedves*

A Venn-diagram segítségével a királyt és az elátkozott királyfit hasonlítjuk össze. Felrajzolunk a táblára két kört, a Királyt és a Királyfit jelölőt, amik metszik egymást. A metszetbe a közös tulajdonságok kerülnek majd, míg azon kívülre, a különbözőségeik. Így jól összehasonlíthatjuk és összegezhethetjük a szereplőket.

Lehetséges válaszok:

2. ábra: Venn-diagramm (Saját szerkesztés)

Reflektálás:

A tanárnak feladata megteremtenie az órához ellengethetetlenül fontos légkört, amiben a diákok biztonságban érzik magukat. Ahogyan a közös olvasáskor figyel a negatív hatások kizárására, úgy a dramatikus elemek használatakor is figyelnie kell a megfelelő légkörre: „szükség van bemelegítésre, amely segíti a bizalommal teli, elfogadó atmoszféra megteremtését, ill. a játék/a mű világába való átlépést, ugyanígy szükség van lezárásra is, hiszen búcsút kell venni a játék univerzumától”⁶⁰.

A Képzelt riport segítségével kiválasztunk egy diákot, aki a főhős lesz és kiül az osztály elé egy székre. A társainak az lesz a feladata, hogy interjúvolják meg. Kérdezzék őt bármiről, és ő igyekezzen mindenre észszerű választ adni. Több szereplővel is el lehet ezt játszani. Miután feltevésre és megválaszolásra került minden kérdező kérdése, közösen megbeszéljük, hogy kivel milyen interjút sikerült összehozni.

Lehetséges kérdések az elátkozott királyfihoz: *Mikor történt az átok? Mi okból? Hol vannak a szülei? Mióta van elvarázsolva?*

Lehetséges kérdések a királykisasszonyhoz: *Miért pont szóló szőlő, mosolygó alma és csengő barack kellett neki? Miért nem kért ő is ruhát az apjától? Mit álmodott az ólban?*

A Képzelt riportot tovább véve a diákok következő feladata, hogy a meginterjúvoltatott szereplőkről megszerzett információkból egy kisebb terjedelmű bűvár hírt, egy cikket készítsenek.

A reflektálást és az órát a Kockázás nevű módszerrel zárjuk. Egy előre elkészített kockával dobnak a diákok, s amelyik oldalára esik, azt a kérdést kell megválaszolnia vagy

⁶⁰ https://www.fordulopont.hu/Fp-44_tolgyessy.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 05. 01.

befejeznie a mondatot. A mondatok a következők lesznek: Azért tetszett a mai óra, mert ... A mai órán megtanultam, hogy... Jobban örültem volna, ha... A főhős helyesen cselekedett, mert... Szerintem ez a történet... Azért tetszett ez a mese/történet, mert...

3.3. Az aranytulipán tanítása szakköri foglalkozáson innovatív pedagógiai módszerekkel

A foglalkozás időtartama 60 perc.

A mesét 7. osztályosokkal való szakköri foglalkozás keretein belül mutatom be.

Ráhangelődés:

Az Anagramma nevű módszerrel a témához kapcsolódó nevet vagy fogalmat vagy akár magát a téma megnevezését külön betűkre bontjuk szét, a diákoknak pedig a megfelelő sorrendbe kell helyezniük azokat.

Ez a módszer segíti a diákoknak megérteni egy-egy témához kapcsolódó fogalmat vagy nevet, továbbá fejleszti a helyesírást.

Például: UTPLINÁ, ÁZYSG, ESREZLME - tulipán, gyász, szerelem

Jóslás technika segítségével feltesszük a kérdést, hogy *Szerintetek, miről fog szólni az aranytulipán című mese?* Az előző anagramma segítségével a diákok különböző válaszokat adhatnak, amiket meg is beszélünk, hogy miért gondolja így.

Lehetséges válaszok:

Egy tulipánná változott királylányt gyászolnak, de rátalál a királyfi, akivel szerelmesek lesznek egymásba.

A királyfi elvarázsolt tulipánt visz a király lányának, aki miatt gyászban az ország, de a tulipán illata miatt meggyógyul és egymásba szeretnek.

Jelentésteremtés:

A Vak kéz módszerrel a történetet négy részre, az osztályt pedig négy fős csoportokra osztjuk. Minden csoporttag kap egy szövegrészletet, amit elolvasnak, majd ezt ismertetik a társaikkal az olvasottakról. A csoportnak az lesz a feladata, hogy sorrendbe rakja az egymástól hallott részleteket, hogy így összeálljon a történet elejétől a végéig. Miután mindezzel végeztek, ellenőrzik magukat az eredeti szöveg alapján, ami majd felolvasására kerül.

A csoportokat és a feldolgozandó szövegrészt kalapból húzzák ki a diákok.

A mese felolvasása a láncolvasás módszerével történik, ahol a tanulók egymás után olvassák fel a szöveget, így az olvasás 10 percet vesz igénybe.

A következő feladat, amelyet a jelentésteremtés szakaszában végzünk el az a TTM vagyis a Tudom, Tudni akarom, Megtanulom módszer. Ennek a módszernek a lényege, hogy miután a diákok megismerik az adott óra témáját, ebben az esetben Az aranytulipán című mesét, készítenek egy három oszlopos táblázatot. Az első oszlopba felírják a témával kapcsolatos már meglévő tudásukat, a második oszlopba azt, ami érdekli őket vagy amiről többet szeretnének megtudni, a harmadik oszlop pedig az óra végén kerül kitöltésre, ide kerül az újonnan megszerzett tudás. A második oszlopban felvetett kérdések vagy érdeklődési pontok az óra során válaszra kerülnek, így a diákok elvárásai vagy kíváncsisága kielégülhet az óra folyamán.

Ez a módszer segíti a diákokat abban, hogy tudatosan felépítsék és fejlesszék tudásukat az adott témával kapcsolatban, emellett lehetőséget teremt a személyre szabott tanulásra és az aktív órai részvételre.

Lehetséges válasz/táblázat:

Tudom	Tudni akarom	Megtanulom
<i>Tudom, hogy ez a mese változatokban él</i>	<i>Mi a gyász?</i>	<i>Jónak lenni jó. Segíteni kell a rászorulóknak</i>

3. ábra: TTM módszer (Saját szerkesztés)

Reflektálás:

A szereplők ellentétes tulajdonságokkal való felruházása egy izgalmas feladat lehet a diákok számára. A szöveg megismerése közben az is kiderült, hogy a szereplők milyen tulajdonságokkal rendelkeznek. A diákok feladata az lesz, hogy egyénileg írjanak néhány mondatot, hogyan alakult volna a szereplők sorsa, ha nem a megírt tulajdonságokkal rendelkeznek.

Lehetséges válaszok:

A királyfi apja akarja, hogy a legszebb lányt vegye feleségül, a királyfi viszont gyáva és nem indul útnak. A gyászba borult ország azért gyászol, mert a királylány elmenekült csúfsága miatt, és senki sem tudja, hogy hol lehet. A királyfi az erdőben szomorkodik és ott találkozik a királylánnyal, akitől megijed. A királylány útközben találkozik a halacskával, a

hollóval és az öregemberrel, akik segítenek neki és elbújtatják az apja elől. A királyfi megismeri a királylányt és megkedveli, végül barátok lesznek.

Az Ötujjas módszer keretein belül a diákoknak a történetet öt mondatban kell összefoglalniuk. Minden ujjukra jusson egy-egy mondat.

Lehetséges válasz: *Volt egyszer egy királyfi, aki elhatározta, hogy a legszebb lányt veszi feleségül. Útja során többször segített rászorulóknak, akik jó tett helyében felajánlották, hogy segítenek neki, ha kéri. Elérkezett a királyfi egy gyászba borult városba, ahol megtalálta a legszebb lányt, s akit ki is nézett magának. A király viszont csak úgy adja oda a lánya kezét, ha a királyfinak sikerül elbújnia előle. A királyfi segítségül hívta barátait, akik közül az öregembernek sikerült elbújtatnia, így övé lett a királylány keze.*

A reflektálást és az órát a Kockázás nevű módszerrel zárjuk. Egy előre elkészített kockával dobnak a diákok, s amelyik oldalára esik, azt a kérdést kell megválaszolni vagy befejezni a mondatot. A mondatok a következők lesznek: Azért tetszett a mai óra, mert ... A mai órán megtanultam, hogy... Jobban örültem volna, ha... A főhős helyesen cselekedett, mert... Szerintem ez a történet... Azért tetszett ez a mese/történet, mert...

3.4. Rákóczi utolsó országgyűlése és Forgolány mondák tanítása szakköri foglalkozáson innovatív pedagógiai módszerekkel

A foglalkozás időtartama 45 perc.

A mesét 5. osztályosokkal való szakköri foglalkozás keretein belül mutatom be.

Vasvári Zoltán *Így tanítok a Világjáró című tankönyvekből* című írásában így vélekedik az 5. osztályban való tanításról: „Az irodalomtanítás legfontosabb feladata 5. osztályban az, hogy a tanulók betekintést nyerhessenek a szépirodalom határtalanul gazdag világába, és azt megismerve, megszeretve rendszeres olvasóvá váljanak, akik örömet találnak e tevékenységben.”⁶¹ Ezt a típusú szemléletet fontosnak tartom én is és egyetértek vele.

Ráhangelődés:

Mivel a történetek két kárpátaljai településen játszódnak, ezért rákérdezzük a gyereknél, hogy *ki járt már Forgolányban vagy mit tudnak róla? illetve mit tudnak Salánkról? Mit gondolnak van valami közös dolog két település között? Van-e valami érdekesség ezekben a falvakban?*

⁶¹ Vasvári 2004: 6

Az anagramma módszer segítségével rávezetjük a gyerekeket a mondára, ha nem hangzik el Rákóczi fejedelemség vagy a vízbe esett lány. Miután ez megtörtént rákérdezzük, hogy *halottak-e már ezekről a mondákról?*

Például a következő szavakat kell kitalálniuk: ÍVZ, ŐK, ÁLYN, ELFEDJEME - *víz, kő, lány, fejedelem*

Jelentésteremtés:

Az osztályt két részre osztjuk, az egyik csoport Rákóczi utolsó országgyűlését, a másik csoport pedig Forgolányt fogja feldolgozni. Miután elsajátították és megbeszélték a történetet, a két különböző csoport párokat alkot, akik elmondják egymásnak, hogy mit olvastak az előbb. Majd a gyermekeket megkérdezzük, hogy mit mesélt nekik a párjuk. Majd a két mű felolvasásra kerül.

A két monda felolvasása 1-1 percet vesz igénybe.

A következő feladat a Vallatószték, ami a képzelt riporthoz hasonlít. Egy gyereket kiválasztunk, aki az egyik főhőst fogja képviselni, ez esetben Rákóczit és akit kiültetünk az osztály elé. A társainak lesz a feladata, hogy kérdéseket intézzenek hozzá, amelyekre ő csak az igazat, csakis az őszintét felelheti.

Lehetséges kérdések: *Hogy tetszik neki ez a vidék? Szeretne-e itt letelepedni? Milyen politikai döntés hozott meg legutóbb? Mennyire szerette meg a lányt? Gondolkodott-e rajta, hogy feleségül veszi?*

Reflektálás:

Egy kiválasztott jelentet, a lány és Rákóczi megismerkedést például, az Állókép keretei belül jelenítsenek meg. A szereplők kiválasztása önkéntes alapon történik. A többi diák feladata pedig az lesz, hogy kitalálják a jelentet. Az állókép egyetlen egy pillanatot örökít meg, így egy felvett pózzal vagy gesztussal, testtartással közli a jelenet mondanivalóját.

A reflektálást és az órát a Kockázás nevű módszerrel zárjuk. Egy előre elkészített kockával dobnak a diákok, s amelyik oldalára esik, azt a kérdést kell megválaszolni vagy befejezni a mondatot. A mondatok a következők lesznek: *Azért tetszett a mai óra, mert ... A mai órán megtanultam, hogy... Jobban örültem volna, ha... A főhős helyesen cselekedett, mert... Szerintem ez a történet... Azért tetszett ez a mese/történet, mert...*

3.5. Mátyfalva és Fancsika monda tanítása szakköri foglalkozáson innovatív pedagógiai módszerekkel

A foglalkozás időtartama 45 perc.

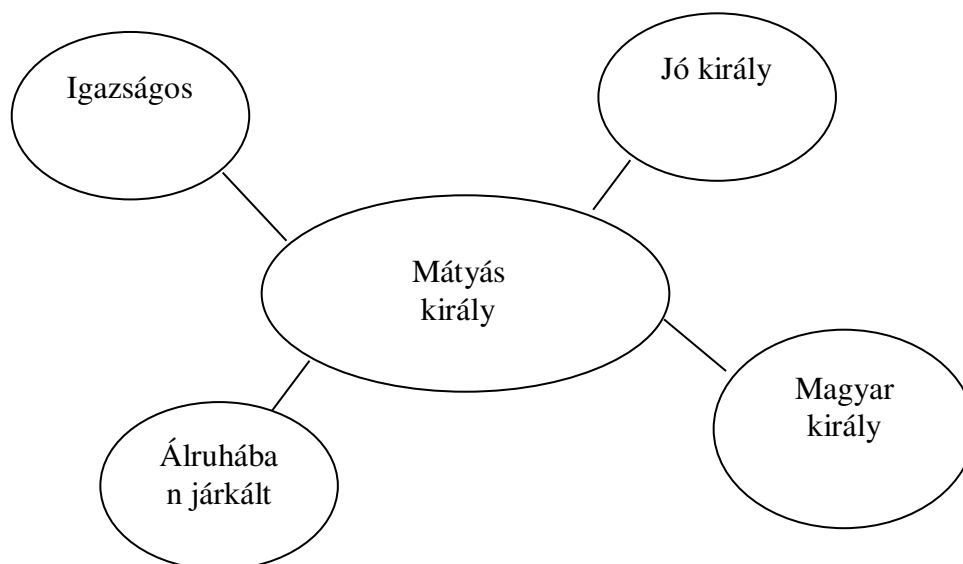
A mesét 6. osztályosokkal való szakköri foglalkozás keretein belül mutatom be.

Ráhangolódás:

A ráhangolódást néhány kérdéssel kezdjük: *Ki hallott már ezekről a falvakról? Tudjátok-e, hol helyezkednek el?* Mivel ezek a települések helyiek, ezért a diákoknak nem lesznek ismeretlenek. A következő kérdések Mátyás királyra vonatkozóan lesznek: *Ki volt Mátyás király? Mit tudtok róla?*

Ezt követően a Mátyás királyról elhangzottakat a Pókháló ábra segítségével vizuálisan is felvázoljuk a táblára.

Lehetséges változat:

4. ábra: Pókhálóábra (Saját szerkesztés)

A ráhangolódás szakaszát egy jóslással zárjuk: *Mit gondoltok, miről fogunk ma olvasni, tanulni? Miről szól a monda? Hogyan köthető Mátyás királyhoz ez a két falu?*

Lehetséges válaszok: *Arról szól, hogy Mátyás király csinált ezekben a falukban valamit, ajándékozott vagy igazságot tett.*

Jelentésteremtés:

A Képzelt riport segítségével kijelölünk két diákot, akik Mátyás királyt és a lányt fogják képviselni. A többi diák feladata pedig az lesz, hogy kérdéseket intézzenek hozzájuk, akik igyekeznek majd mindet észszerűen megválaszolni.

Ezt a riportot tovább vite az interjú csoportokra bontva feldolgozzák a diákok és készítenek belőle egy-egy cikket, bulvár hírt, pletyka rovatot.

Reflektálás:

A diákokat kisebb csoportokra osztjuk, a feladatuk, pedig az alábbi történetpiramis sémájának a kidolgozása lesz a monda alapján:

..... (1 szó a főszereplő neve)

..... (2 szó a jellemzésre)

..... (3 szó a helyszínrre)

..... (4 szó a problémáról)

..... (5 szó az egyik eseményről)

..... (6 szó egy másik eseményről)

..... (7 szó egy harmadik eseményről)

..... (8 szó a megoldásról)

A reflektálást és az órát a Kockázás nevű módszerrel zárjuk. Egy előre elkészített kockával dobnak a diákok, s amelyik oldalára esik, azt a kérdést kell megválaszolni vagy befejezni a mondatot. A mondatok a következők lesznek: Azért tetszett a mai óra, mert ... A mai órán megtanultam, hogy... Jobban örültem volna, ha... A főhős helyesen cselekedett, mert... Szerintem ez a történet... Azért tetszett ez a mese/történet, mert...

3.6. Toldi nagy erejéről szóló monda tanítása szakköri foglalkozáson innovatív pedagógiai módszerekkel

A foglalkozás időtartama 60 perc.

A mesét 7. osztályosokkal való szakköri foglalkozás keretein belül mutatom be.

Ráhangolódás:

Ráhangoló kérdésekkel kezdjük: *Mit tudtok Toldiról? Ki volt ő? Ki írta a művet?*

A kérdésekből kapott válaszok alapján készítünk egy sziluettet a táblára, amely a főhőst ábrázolja. A diákok jellemzőkkel ruházzák fel, amiket az eddig tanultak alapján tudnak elmondani Toldi karakteréről.

Ezt követően felolvassuk a mondát, ami 1 percet vesz igénybe.

Jelentésteremtés:

A jelentésteremtés szakaszát a Történettérkép nevű módszerrel kezdjük.

A szöveg megismerésének köszönhetően a diákok képesek összegyűjteni és leírni a kért adatokat a meséről. Amelyek a következők:

- Helyszín:
- Főszereplők:

- Probléma:
- Legfontosabb események:
- Befejezés/megoldás:

A következő feladat, amelyet a jelentésteremtés szakaszában végzünk el az a TTM vagyis a Tudom, Tudni akarom, Megtanulom módszer. Ennek a módszernek a lényege, hogy miután a diákok megismerik az adott óra témáját, ebben az esetben Toldi nagy erejéről szóló mondat, készítenek egy három oszlopos táblázatot. Az első oszlopba felírják a témával kapcsolatos már meglévő tudásukat, a második oszlopba azt, ami érdekli őket vagy amiről többet szeretnének megtudni, a harmadik oszlop pedig az óra végén kerül kitöltésre, ide kerül az újonnan megszerzett tudás. A második oszlopban felvetett kérdések vagy érdeklődési pontok az óra során válaszra kerülnek, így a diákok elvárásai vagy kíváncsisága kielégülhet az óra folyamán.

Lehetséges válasz/táblázat:

Tudom	Tudni akarom	Megtanulom
<i>Tudom, hogy Toldi egy szereplő</i>	<i>Mi lesz Toldival a monda végén?</i>	<i>Hiába erős az ember, az nem elég ahhoz, hogy szeressék. Kedvesnek kell lenni</i>

4. ábra: TTM módszer (Saját szerkesztés)

Reflektálás:

Drámai elemekkel egy kiválasztott jelenet eljátszása lesz a feladat. A szereplőket a diákok kalapból kihúзва kapják meg, így az ezzel járó lehetséges problémát is igyekezniük kell megoldani. A diákok szabadon kiválaszthatják, hogy a néma játékot, állóképet vagy egy konkrét jelentet játszanak el.

Ezt követően a feladatuk az lesz, hogy néhány mondatban fogalmazzák meg, írják le gondolataikat, hogy a sikeres leverés után milyen élete lesz Toldinak.

A reflektálást és az órát a Kockázás nevű módszerrel zárjuk. Egy előre elkészített kockával dobnak a diákok, s amelyik oldalára esik, azt a kérdést kell megválaszolni vagy befejezni a mondatot. A mondatok a következők lesznek: Azért tetszett a mai óra, mert ...

A mai órán megtanultam, hogy... Jobban örültem volna, ha... A főhős helyesen cselekedett, mert... Szerintem ez a történet... Azért tetszett ez a mese/történet, mert...

IV. ÖSSZEGZÉS

A munkám során egyértelművé vált számomra, hogy igenis lehetséges úgy összeállítani egy óratervet, amelyben az innovatív pedagógiai módszerek, mint amelyeneket a szakirodalomban is találunk, kiemelt szerepet kapnak az oktatásban. Viszont úgy érzem, hogy a kutatás továbbfejlesztése és a módszerek hatékonyságának további igazolása érdekében elengedhetetlenül fontos lenne a tervezett órák élő osztályokban való kipróbálása. Ez a gyakorlati megközelítés segíthet abban, hogy az óratervek tovább finomodjanak, és valós körülmények között is igazolják a pedagógiai módszerek hatékonyságát.

Az RJR modell, valamint a különböző kooperatív módszerek és a drámapedagógia, ha csak a népmeséket nézzük, olyan témákat tudott a gyermekekben felszínre hozni és ezáltal megvitatni, mint például, hogy a Mennyire fontos a szeretet? Milyen jelentősége van a családnak? Hogyan fejezzük ki szeretetünket, hogy ne értsék félre? (A só); Ne a külső alapján ítéljünk meg valakit. Hogyan ne legyünk nagyravágyók? (Szóló szőlő, mosolygó alma, csengő barack); Jónak lenni igenis jó. Hogyan segíthetünk a rászorulóknak? Hogyan kérjünk segítséget, ha szükségünk van rá? (Az aranytulipán).

A mondák pedig megmutatják a diákoknak, hogy Kárpátalja mennyire gazdag kultúrával rendelkezik. A különböző falvak milyen eredetmondával rendelkeznek, lakosaik mennyire büszkék ezekre a történetekre. Ők magunk mennyire lehetnek büszkék ezekre? Milyen fontos történelmi személyek köthetők ehhez a vidékhez? (Rákóczi utolsó országgyűlése és Forgolány, Mátyfalva és Fancsika); Mennyire fontos az iskolában, tanóra keretei között elsajátított tananyag? Hogyan tudják előzetes tudásaikat kamatoztatni és tovább gyarapítani egy témában? (Toldi nagy ereje).

Láthatjuk, hogy ezek mind komoly témák, kérdések, amelyek felszínre kerültek a művek feldolgozása kapcsán, illetve az is bebizonyosodik, hogy a 10-12 éves tanulók meglátják ezeket a mesékben, mondákban. Nem vesznek el a csodás elemekben, képesek a kritikai gondolkodásra és kiszűrik a mondanivalót.

Hipotézisem szerint az általam kidolgozott módszerek, mint például az RJR modell és más innovatív módszerek, segíthetnek a tanároknak abban, hogy aktívan részt vegyenek a tanulási folyamatban, és folyamatosan fejlődjenek, miközben ösztönzik és támogatják a diákjaikat. Richard R. Skemp szavaival élve: „*A legjobb tanárok azok, akik megmaradnak aktív tanulóknak.*”⁶²

⁶² <https://www.citatum.hu/idezet/136303> Letöltés dátuma: 2024. 05. 10.

IRODALOM- ÉS FORRÁSJEGYZÉK

1. A beszédtechnika fejlesztése <https://docplayer.hu/9153407-4-a-beszedtechnika-fejlesztese.html> Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.
2. Antalné Szabó Ágnes: Az anyanyelvi órák zárása retorikai és szakpedagógia nézőpontból <https://anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=986> Letöltésének dátuma: 2024. 05. 01.
3. Arató László: Szövegértés, szövegalkotás a magyarórán. Krónika Nova Kiadó, 2006
4. Az oktató-nevelő munka tanórán kívüli szinterei <https://www.elsoobudai.hu/tanoran-kivuli-foglalkozasok> Letöltésének dátuma: 2024.05.01.
5. Balassa Iván - Ortutay Gyula 1982: Magyar Néprajz. Budapest: Corvina.
6. Bárdossy Ildikó - Dudás Margit - Pethőné Nagy Csilla - Priskinné Rizner Erika: A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei. Tanulási segédlet pedagógusok és pedagógus-jelöltek számára a saját élményű tanuláshoz. Pécsi Tudományegyetem, Pécs – Budapest, 2002
7. Benedek Elek: Többsincs királyfi és más mesék. Móra Ferenc Kiadó, Budapest, 1957
8. Dobos Krisztina 2002: Az innováció <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/az-innovacio> Letöltésének dátuma: 2024. 04. 20.
9. Dr. Tölgyessy Zsuzsanna: A helyi mondák feldolgozása a drámapedagógia eszközeivel. Esztergom, 2002
10. H. Molnár Emese Kooperatív módszerek a gyakorlatban. Szövegértés – szövegalkotás – anyanyelvi tapasztalatszerzés (Módszertani kézikönyv tanító szakos hallgatók és gyakorló tanítók számára) https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.
11. <https://www.citatum.hu/idezet/136303> Letöltés dátuma: 2024. 05. 10.
12. Jónásné Csalódi Éva: A „Mérés, értékelés” kurzus tervezése, értékelése http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/meres_ertekeles/325_a_mrs_rtkels_kurzus_egy_t_mjnak_raterve.html Letöltésének dátuma: 2024. 04. 12.
13. Kálmán Ungvári Kinga 2021: Kihívások és megoldások 21. századi pedagógusoknak. *Korunk*. 32. évf. 2. sz. / 2021, 3-8.
14. Kaposi József: A feladatok szerepe a kompetenciafejlesztésben. Károli Egyetem Kiadó, Budapest, 2008

15. Keresztény Balázs: Rákóczi virágai: Kárpátaljai történeti és helyi mondák. Intermix Kiadó, Ungvár – Budapest, 1992
16. Komáromi Gabriella: Gyermekirodalom. Helikon Kiadó, Budapest, 1999
17. Kőrösné Mikis Márta: Az innovatív pedagógiai gyakorlat definíciója. https://epa.oszk.hu/00000/00035/00043/2000-11-in-Korosne-Innovativ.html?fbclid=IwAR0i9p1e3JUNCCChOgs3RkOtg3Cg_Hz6mXUHaeFIbSjKRE8joHFIN9KN3zD-E Letöltésének ideje: 2024. 04. 12.
18. Lengyel Dénes: Régi magyar mondák. Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 1972
19. Lukácsné Dákos Ibolya: Kompetenciafejlesztés drámapedagógiával. Károli Egyetem Kiadó, Budapest, 2008
20. Monda: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/m-3FE0D/monda-3FF6E/> Letöltésének dátuma: 2024. 04. 20.
21. Nemoda Judit: Kritikai gondolkodást fejlesztő magyarórák <https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=129> Letöltésének dátuma: 2024.04.20.
22. Nényei Pál: irodalomórán nincs szükség tankönyvekre <https://infostart.hu/belfold/2019/08/16/nenyei-pal-irodalomoran-nincs-szukseg-tankonyvekre> Letöltésének dátuma: 2024 .04. 12.
23. Népmese: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/n-40903/nepmese-41467/> Letöltésének dátuma: 2024. 04. 20.
24. Ortutay Gyula: Magyar Néprajzi Lexikon. Budapest: Akadémiai kiadó, 1980
25. Pethőné Nagy Csilla: Módszertani kézikönyv. Befogadás központú és kompetenciafejlesztő irodalomtanítás a gimnáziumok és szakközépiskolák 9-12. évfolyamában. Korona Kiadó, Budapest, 2007
26. Spira Veronika: Műközpontú és/vagy gyermekközpontú irodalomtanítás A reader-response elmélet a tanításban. OSZK Könyvtártudományi és Módszertani Központ, Budapest, 1995
27. Tölgyessy Zsuzsanna: A drámapedagógia elmélete és gyakorlata. Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Esztergom, 2018
28. Tölgyessy Zsuzsanna: Élményközpontú irodalomtanítás az alsó tagozaton https://www.fordulopont.hu/Fp-44_tolgyessy.pdf Letöltésének dátuma: 2024. 05. 01.

29. Történetpiramis

[https://www.kvipecs.hu/files/kompass/4 Prasentation und Rhetorik/4 11 Tortenetpiramis.pdf](https://www.kvipecs.hu/files/kompass/4%20Prasentation%20und%20Rhetorik/4%2011%20Tortenetpiramis.pdf) Letöltésének dátuma: 2023. 04. 14.

30. Vasvári Zoltán: Így tanítok a Világjáró című tankönyvekből. Dinasztia Tankönyvkiadó, Budapest, 2004

РЕЗЮМЕ

У процесі роботи мені стало зрозуміло, що дійсно можна створити план уроку, в якому інноваційним педагогічним методам, подібним до тих, що описані в літературі, відводиться помітна роль у навчанні. Однак я вважаю, що для подальшого розвитку дослідження і подальшого підтвердження ефективності методів, було б дуже важливо протестувати заплановані уроки в реальних класах. Такий практичний підхід може допомогти в подальшому вдосконалити плани уроків і продемонструвати ефективність педагогічних методів у реальних життєвих ситуаціях.

Модель RJR, а також різні методи співпраці та драматична педагогіка, якщо розглядати лише казки, змогли розкрити в дітях і таким чином обговорити такі теми, як Наскільки важливою є любов? Яке значення має сім'я? Як ми висловлюємо нашу любов так, щоб її не зрозуміли неправильно? («Сіль»); Не суди про людину за її зовнішнім виглядом. Як не бути амбітним («Виноград, що говорить, яблука, що усміхаються, персики, що дзвенять»); Бути добрим - це добре. Як ми можемо допомогти тим, хто цього потребує? Як просити про допомогу, коли вона потрібна («Золотий тюльпан»).

А ще саги показують учням, якою багатогою є культура Закарпаття. Наскільки різні села мають свої оригінальні саги і як пишуться цими історіями їхні мешканці. Наскільки вони самі можуть пишатися цими історіями? Які важливі історичні постаті можуть бути пов'язані з цим регіоном? («Останній парламент Ракоці і Форголані, Матяш і Фанчіка»); Наскільки важливою є навчальна програма, яку викладають у школі? Як вони можуть використати свої попередні знання та поглибити їх з предмета? («Велика сила Толді»).

Ми бачимо, що це все серйозні теми і питання, які виникли в ході роботи над творами, і також очевидно, що 10-12-річні діти можуть побачити їх в оповіданнях і сагах. Вони не губляться в стихії дива, вміють критично мислити і фільтрувати сказане.

Я припускаю, що розроблені мною методи, такі як модель RJR та інші інноваційні методи, можуть допомогти вчителям активно долучатися до навчального процесу і постійно вдосконалюватися, заохочуючи і підтримуючи своїх учнів. За словами Річарда Р. Скемпа: «Найкращі вчителі - це ті, які залишаються активними учнями».

MELLÉKLETEK

A só óravázlat

Osztály: 6.

Tervezett tanulási eredmény:

- A só mese megismerése

Felhasznált, idézett források:

- Benedek Elek: Többsincs királyfi és más mesék Móra Ferenc Kiadó, Budapest 115-117.

Szükséges taneszközök:

- Tábla
- Kréta
- A mese nyomtatott változata
- Kalap
- Toll
- Papír
- Saját készítésű dobókocka

Idő	Feladatok, tanári instrukciók	Diáktevékenység	Tananyag, pedagógiai cél	Módszer, munkaforma, eszköz
RÁHANGOLÓDÁS				
15 p	Pókhálóábra Mit tudsz A só című meséről? Esetleg más változatáról?	A feladat teljesítése	Ráhangolódás a témára	Pókhálóábra írásban, tábla, kréta
	Asszociáció A következő fogalmakról való első gondolat meghatározása: <i>szeretet, család, só</i>	A feladat teljesítése	Ráhangolódás a témára	Asszociáció szóban, fejlesztve a kommunikációs készségeket

	<p>Jóslás technika</p> <p>A diákok által elképzelt történések ismertetése.</p> <p><i>Szerintetek mi fog történni a mesében? Miről fogunk olvasni?</i></p>	<p>A feladat teljesítése</p>	<p>Ráhangolódás a témára</p>	<p>Jóslás szóban, fejlesztve a kommunikációs készségeket</p>
--	---	------------------------------	------------------------------	--

JELENTÉSTEREMTÉS

25 p	<p>Belső hang</p> <p>Ami a mű egyik mozzanatát állítja meg és a szereplők véleményének ad hangot. Kiválasztunk négy diákot, akik közül az egyik lesz a király, a további három pedig a lányai. Majd feltesszük az ominózus kérdést a meséből: „<i>Felelj nekem, édes lányom, hogy szeretsz engem?</i>”</p> <p>Ezt követően a szerepet felvett diákok elmondják, hogy szerintük mi járhatott a szereplők fejében</p>	<p>A feladat teljesítése</p>	<p>A szereplők motivációjának a felfejtése</p>	<p>Belső hang szóban, a mese részletek nyomtatott változata</p>
	<p>Némajáték</p> <p>Erdő béli jelenet megalkotása lehetséges „kihívással”, melyet a kalapból húzott szerep nyújthat</p>	<p>A feladat teljesítése</p>	<p>A szereplők belső világának megismerése, problémamegoldó készségek fejlesztése</p>	<p>Némajáték drámajáték, toll, papír, kalap</p>

	<p>Történetterkép</p> <p>A kért adatok önálló munkaként való összegyűjtése és lejegyzése a szöveg megismerését követően</p>	<p>A feladat teljesítése</p>	<p>A kért adatok összegyűjtése, önálló gondolkodás fejlesztése</p>	<p>Történetterkép írásban, toll, papír</p>
REFLEKTÁLÁS				
20 p	<p>Képzeld el</p> <p>A történet befejezése után a diákok feladata az lesz, hogy írják tovább a szereplők életét.</p> <p>Segítségül feltehetünk olyan kérdéseket, mint például: Mi történt a király legidősebb és középső lányával? Született-e a legkisebbnek gyermeke a királyfitól? Meghal-e végül az öreg király?</p>	<p>A feladat teljesítése</p>	<p>Fantázia fejlesztése, önálló gondolatok megfogalmazása</p>	<p>Képzeld el írásban toll, papír</p>
	<p>Kockázás</p> <p>Előre elkészített kockával dobznak a diákok, s amelyik oldalára esik, azt a kérdést kell megválaszolnia vagy befejeznie a mondatot</p>	<p>A feladat teljesítése</p>	<p>A lehetséges problémák meghatározása és megoldása, visszacsatolás</p>	<p>Kockázás szóban, papírkocka</p>

Szóló szőlő, mosolygó alma, csengő barack óravázlat

Osztály: 6.

Tervezett tanulási eredmény:

- Szóló szőlő, mosolygó alma, csengő barack mese megismerése

Felhasznált, idézett források:

- Benedek Elek: Többsincs királyfi és más mesék Móra Ferenc Kiadó, Budapest 172-175.

Szükséges taneszközök:

- Labda
- A mese nyomtatott változata
- Tábla
- Kréta
- Szék
- Toll
- Papír
- Saját készítésű dobókocka

Idő	Feladatok, tanári instrukciók	Diáktevékenység	Tananyag, pedagógiai cél	Módszer, munkaforma, eszköz
RÁHANGOLÓDÁS				
15 p	Jut eszembe... Asszociatív jellegű játék, ahol a kiválasztott szóból, <i>gyümölcs</i> , készítünk egy asszociatív láncot. Segítségül a következő kezdetű mondatot használjuk <i>Jut eszembe...</i> Apasztó-dagasztó olvasás	A feladat teljesítése A szöveg megismerése	Ráhangolódás a témára Értő olvasás fejlesztése	Jut eszembe... szóban, labda Apasztó-dagasztó olvasás

	A nyomtatott mese csoportos olvasás keretein belül való megismerése		nevelési célzattal	szóban, nyomtatott szöveg
JELENTÉSTEREMTÉS				
15 p	<p>Szerep a falon</p> <p>Megrajzolásra kerül a táblára a mű főhőseinek a sziluettje, csak az alakja, ezt követően a tanulóknak az lesz a feladatuk, hogy mindenki írja bele a szereplők alakjába azokat a tulajdonságokat, amik leginkább jellemzik őket, minimum egyet.</p>	A feladat teljesítése	A szereplők jellemének a meghatározása	Szerep a falon szóban és írásban, tábla, kréta
	<p>Venn-diagramm</p> <p>A királyt és az elátkozott királyfit hasonlítjuk össze. Két kört rajzolunk a táblára, amik metszik egymást. Feltüntetjük a tulajdonságokat</p>	A feladat teljesítése	A szereplők belső világának megismerése, önálló gondolkodás fejlesztése	Venn-diagramm írásban, tábla, kréta
REFLEKTÁLÁS				
30 p	<p>Képzelt riport</p> <p>Kiválasztunk egy diákot, aki a főhős lesz és kiül az osztály elé egy székre. A társainak az lesz a feladata, hogy interjúvolják meg.</p>	A szereplők érzelmeinek megismerése	Önálló gondolkodás fejlesztése	Képzelt riport szóban és írásban, toll, papír, szék

	<p>Kérdezzék őt bármiről, és ő igyekezzen mindenre észszerű választ adni</p> <p>Képzelt riport A meginterjúvoltatott szereplőkről megszerzett információkból egy kisebb terjedelmű búvár hírt, egy cikket készítsenek</p> <p>Kockázás Előre elkészített kockával dobnak a diákok, s amelyik oldalára esik, azt a kérdést kell megválaszolnia vagy befejeznie a mondatot</p>	<p>A feladat teljesítése</p> <p>A feladat teljesítése</p>	<p>Kritikai gondolkodás fejlesztése, íráskészség fejlesztése</p> <p>A lehetséges problémák meghatározása és megoldása, visszacsatolás</p>	<p>Képzelt riport írásban, toll, papír</p> <p>Kockázás szóban, papírkocka</p>
--	---	---	---	---

Az aranytulipán óravázlat

Osztály: 7.

Tervezett tanulási eredmény:

- Az aranytulipán mese megismerése

Felhasznált, idézett források:

- Benedek Elek: Többsincs királyfi és más mesék Móra Ferenc Kiadó,

Budapest 159-163

Szükséges taneszközök:

- Tábla
- Kréta
- A mese nyomtatott változata
- Toll
- Papír
- Saját készítésű dobókocka

Idő	Feladatok, tanári instrukciók	Diáktevékenység	Tananyag, pedagógiai cél	Módszer, munkaforma, eszköz
RÁHANGOLÓDÁS				
10 p	<p>Anagramma</p> <p><i>A tulipán, gyász, szerelem</i> fogalmakat külön betűkre bontjuk szét, a diákoknak pedig a megfelelő sorrendbe kell helyezniük azokat, hogy kapcsolni tudják majd ezeket a fogalmakat a téma tárgyához</p>	A feladat teljesítése	Ráhangolódás a témára, logikai gondolkodás fejlesztése	Anagramma szóban, tábla, kréta
	<p>Jóslás technika</p> <p>Feltesszük a kérdést, hogy <i>Szerintetek, miről fog szólni az aranytulipán című mese?</i> Az előző anagramma segítségével a diákok különböző válaszokat adhatnak, amiket meg is beszélünk, hogy miért gondolja így</p>	A feladat teljesítése	Ráhangolódás a témára, kreatív és logikus gondolkodás fejlesztése Értő olvasás fejlesztése nevelési céllal	Jóslás technika szóban
JELENTÉSTEREMTÉS				
30 p	<p>Vak kéz</p> <p>A módszerrel a történetet négy részre, az osztályt pedig négy fős csoportokra osztjuk. Minden csoporttag kap egy</p>	A szöveg felosztása csoporton belül	A szöveg megismerése	Vak kéz szóban és írásban nyomtatott szöveg, toll, papír

	<p>szövegrészletet, amit elolvasnak, majd ezt ismertetik a társaikkal az olvasottakról. A csoportnak az lesz a feladata, hogy sorrendbe rakja az egymástól hallott részleteket, hogy így összeálljon a történet elejétől a végéig.</p> <p style="text-align: center;">TTM</p> <p>Miután megismerkedtek a szöveggel készítenek egy táblázatot. Az első oszlopba felírják a témával kapcsolatos már meglévő tudásukat, a második oszlopba azt, ami érdekli őket vagy amiről többet szeretnének megtudni, a harmadik oszlop pedig az óra végén kerül kitöltésre, ide kerül az újonnan megszerzett tudás</p> <p style="text-align: center;">Láncolvasás</p> <p>A nyomtatott mese csoportos olvasás keretein belül való megismerése</p>	<p style="text-align: center;">A diák egyénileg fejlődik</p> <p style="text-align: center;">A szöveg megismerése</p>	<p style="text-align: center;">Az önálló gondolkodás fejlesztése, saját tanulási stratégia kialakítása, nevelés</p> <p style="text-align: center;">Értő olvasás fejlesztése</p>	<p style="text-align: center;">TTM</p> <p>írásban toll, papír</p> <p style="text-align: center;">Láncolvasás</p> <p>szóban nyomtatott szöveg</p>
REFLEKTÁLÁS				

20 p	Ellentétes tulajdonságok A diákok feladata az lesz, hogy egyénileg írjanak néhány mondatot, hogyan alakult volna a szereplők sorsa, ha nem a megírt tulajdonságokkal rendelkeznek	A feladat teljesítése	Önálló, kreatív gondolkodás fejlesztése	Ellentétes tulajdonságok írásban toll, papír,
	Ötujjas módszer A történet összefoglalása öt mondatban	A feladat teljesítése	A szöveg rögzítése az emlékezetbe	Ötujjas módszer írásban toll, papír
	Kockázás Előre elkészített kockával dobnak a diákok, s amelyik oldalára esik, azt a kérdést kell megválaszolnia vagy befejeznie a mondatot	A feladat teljesítése	A lehetséges problémák meghatározása és megoldása, visszacsatolás	Kockázás szóban, papírkocka

Rákóczi utolsó országgyűlése és Forgolány mondák óravázlat

Osztály: 5.

Tervezett tanulási eredmény:

- Rákóczi utolsó országgyűlése és Forgolány mondák megismerése

Felhasznált, idézett források:

- Keresztény Balázs: Rákóczi virágai: Kárpátaljai történeti és helyi mondák

Intermix Kiadó, Ungvár – Budapest 1992 99, 110.

Szükséges taneszközök:

- Tábla
- Kréta
- A mondák nyomtatott változata
- Szék
- Toll

- Papír
- Saját készítésű dobókocka

Idő	Feladatok, tanári instrukciók	Diáktevékenység	Tananyag, pedagógiai cél	Módszer, munkaforma, eszköz
RÁHANGOLÓDÁS				
10 p	<p>Ráhangoló kérdések</p> <p>Eddigi ismereteiket használva válaszoljanak a kérdésekre: <i>Ki járt már Forgolányban vagy mit tudnak róla? illetve mit tudnak Salánkról? Mit gondolnak van valami közös dolog két település között? Van-e valami érdekesség ezekben a falvakban? Hallottak-e már ezekről a mondákról?</i></p>	A feladat teljesítése	Ráhangolódás a témára	Ráhangoló kérdések szóban
	<p>Anagramma</p> <p>A következő fogalmakat kell kitalálniuk: ÍVZ, ŐK, ÁLYN, ELFEDJEME</p>	A feladat teljesítése	Ráhangolódás a témára önálló gondolkodás fejlesztése	Anagramma írásban tábla, kréta
JELENTÉSTEREMTÉS				
25 p	<p>Mozaik</p> <p>Az osztályt két részre osztjuk, az egyik csoport Rákóczi utolsó országgyűlését, a másik csoport pedig Forgolányt</p>	A feladat teljesítése	A szereplők motivációjának a felfejtése, csoportban való munka fejlesztése	Mozaik szóban, a mondák nyomtatott változata

	<p>fogja feldolgozni. Miután elsajátították és megbeszélték a történetet, a két különböző csoport párokat alkot, akik elmondják egymásnak, hogy mit olvastak az előbb. Majd a gyermekeket megkérdezzük, hogy mit mesélt nekik a párjuk.</p> <p>Vallatószerk</p> <p>Egy gyereket kiválasztunk, aki az egyik főhőst fogja képviselni, ez esetben Rákóczit és akit kiültetünk az osztály elé. A tásainak lesz a feladata, hogy kérdéseket intézzenek hozzá, amelyekre ő csak az igazat, csakis az őszintét felelheti</p>	<p>A feladat teljesítése</p>	<p>A szereplő belső világának megismerése, önálló gondolkodás fejlesztése</p>	<p>Vallatószerk szóban és írásban szerk, toll, papír,</p>
--	---	------------------------------	---	---

REFLEKTÁLÁS

<p>10 p</p>	<p>Állókép</p> <p>Egy kiválasztott jelentet, a lány és Rákóczi megismerkedést például, az Állókép keretei belül jelenítsenek meg. A szereplők kiválasztása önkéntes alapon történik. A többi diák feladata pedig az</p>	<p>A feladat teljesítése</p>	<p>Fantázia fejlesztése, problémamegoldó képesség fejlesztése</p>	<p>Állókép némán önállóan választott eszközök, amiket a diákok felhasználnak</p>
-------------	---	------------------------------	---	--

<p>lesz, hogy kitalálják a jelentet</p> <p style="text-align: center;">Kockázás</p> <p>Előre elkészített kockával dobnak a diákok, s amelyik oldalára esik, azt a kérdést kell megválaszolni vagy befejeznie a mondatot</p>	<p>A feladat teljesítése</p>	<p>A lehetséges problémák meghatározása és megoldása, visszacsatolás</p>	<p>Kockázás szóban, papírkocka</p>
---	------------------------------	--	------------------------------------

Mátyfalva és Fancsika monda óravázlat

Osztály: 6.

Tervezett tanulási eredmény:

- Mátyfalva és Fancsika monda megismerése

Felhasznált, idézett források:

- Keresztény Balázs: Rákóczi virágai: Kárpátaljai történeti és helyi mondák

Intermix Kiadó, Ungvár – Budapest 1992 75.

Szükséges taneszközök:

- Tábla
- Kréta
- A monda nyomtatott változata
- Toll
- Papír
- Saját készítésű dobókocka

Idő	Feladatok, tanári instrukciók	Diáktevékenység	Tananyag, pedagógiai cél	Módszer, munkaforma, eszköz
RÁHANGOLÓDÁS				
10 p	<p>Ráhangoló kérdések</p> <p>Előzetes ismereteik alapján válaszolják meg őket: <i>Ki hallott már</i></p>	<p>A feladat teljesítése</p>	<p>Ráhangolódás a témára</p>	<p>Ráhangoló kérdések szóban</p>

	<p><i>ezekről a falvakról?</i></p> <p><i>Tudjátok-e, hol helyezkednek el? Ki volt Mátyás király? Mit tudtok róla?</i></p> <p>Pókhálóábra</p> <p>Mit tudsz Mátyás királyról?</p>	A feladat teljesítése	Ráhangolódás a témára	Pókhálóábra írásban tábla, kréta
	<p>Jóslás technika</p> <p>A diákok által elképzelt történések ismertetése.</p> <p><i>Szerintetek mi fog történni a mondában? Miről fogunk olvasni? Hogyan köthető Mátyás király a két faluhoz?</i></p>	A feladat teljesítése	Ráhangolódás a témára	Jóslás technika szóban
JELENTÉSTEREMTÉS				
20 p	<p>Képzelt riport</p> <p>A meginterjúvoltatott szereplőkről megszerzett információkból egy kisebb terjedelmű bűvár hírt, egy cikket készítsenek</p>	A feladat teljesítése	Kritikai gondolkodás fejlesztése, íráskészség fejlesztése	Képzelt riport szóban és írásban, toll, papír
REFLEKTÁLÁS				
15 p	<p>Történetpramis</p> <p>A kért adatokat csoportmunka keretein belül munkaként való összegyűjtése és</p>	A feladat teljesítése	Csoportmunkában való részvétel fejlesztése	Történetpramis írásban toll, papír

lejegyzése a szöveg megismerését követően				
Kockázás	A feladat teljesítése	A lehetséges problémák meghatározása és megoldása, visszacsatolás	Kockázás szóban, papírkocka	
Előre elkészített kockával dobnak a diákok, s amelyik oldalára esik, azt a kérdést kell megválaszolni vagy befejeznie a mondatot				

Toldi nagy ereje monda óravázlat

Osztály: 7.

Tervezett tanulási eredmény:

- Toldi nagy ereje című monda megismerése

Felhasznált, idézett források:

- Lengyel Dénes: Régi magyar mondák Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest 1972 131.

Szükséges taneszközök:

- Tábla
- Kréta
- A monda nyomtatott változata
- Kalap
- Toll
- Papír
- Saját készítésű dobókocka

Idő	Feladatok, tanári instrukciók	Diáktevékenység	Tananyag, pedagógiai cél	Módszer, munkaforma, eszköz
RÁHANGOLÓDÁS				
10 p	Ráhangoló kérdések <i>Mit tudtok Toldiról? Ki volt ő? Ki írta a művet?</i>	A feladat teljesítése	Ráhangolódás a témára	Ráhangoló kérdések szóban

	<p>Szerep a falon</p> <p>Az előző kérdések alapján és eddigi ismereteik alapján Toldi sziluettjének az elkészítése a táblára</p>	<p>A feladat teljesítése</p>	<p>Ráhangolódás a témára</p>	<p>Szerep a falon szóban és írásban</p>
JELENTÉSTEREMTÉS				
20 p	<p>Történetterkép</p> <p>A kért adatok önálló munkaként való összegyűjtése és lejegyzése a szöveg megismerését követően</p> <p>TTM</p> <p>Miután megismerkedtek a szöveggel készítenek egy táblázatot. Az első oszlopba felírják a témával kapcsolatos már meglévő tudásukat, a második oszlopba azt, ami érdekli őket vagy amiről többet szeretnének megtudni, a harmadik oszlop pedig az óra végén kerül kitöltésre, ide kerül az újonnan megszerzett tudás</p>	<p>A feladat teljesítése</p> <p>A diák egyénileg fejlődik</p>	<p>A kért adatok összegyűjtése, önálló gondolkodás fejlesztése</p> <p>Az önálló gondolkodás fejlesztése, saját tanulási stratégia kialakítása, nevelés</p>	<p>Történetterkép írásban, toll, papír</p> <p>TTM írásban toll, papír</p>
REFLEKTÁLÁS				
30 p	<p>Dramatizálás</p>	<p>A feladat teljesítése</p>	<p>Fantázia fejlesztése,</p>	<p>Dramatizálás kalap</p>

	<p>A diákok önállóan választják ki a jelenetet és a kivitelezési formát. A szereplőket kalapból húzzuk ki</p> <p style="text-align: center;">Képzeld el</p> <p>A történet befejezése után a diákok feladata az lesz, hogy írják tovább Toldi életét.</p> <p style="text-align: center;">Kockázás</p> <p>Előre elkészített kockával dobnak a diákok, s amelyik oldalára esik, azt a kérdést kell megválaszolnia vagy befejeznie a mondatot</p>	<p style="text-align: center;">A feladat teljesítése</p> <p style="text-align: center;">A feladat teljesítése</p>	<p>problémamegoldó képesség fejlesztése, csapatmunka</p> <p style="text-align: center;">Fantázia fejlesztése, önálló gondolatok megfogalmazása</p> <p>A lehetséges problémák meghatározása és megoldása, visszacsatolás</p>	<p style="text-align: center;">Képzeld el</p> <p>írásban toll, papír</p> <p style="text-align: center;">Kockázás</p> <p>szóban, papírkocka</p>
--	---	---	---	--

Звіт про перевірку схожості тексту Oxsico

Назва документа:

Sulginov Dianna_Magyar szak_Szakdolgozat_2024-1.pdf

Ким подано:

Аніко Чурман

Дата перевірки:

2024-05-17 12:18:35

Дата звіту:

2024-05-22 12:51:36

Ким перевірено:

I + U + DB + P + DOI

Кількість сторінок:

60

Кількість слів:

12570

Схожість 8%	Збіг: 43 джерела	Вилучено: 0 джерела
Інтернет: 18 джерела	DOI: 0 джерела	База даних: 0 джерела
Перефразовування 2%	Кількість: 35 джерела	Перефразовано: 465 слова
Цитування 0%	Цитування: 3	Всього використано слів: 26
Включення 0%	Кількість: 0 включення	Всього використано слів: 0
Питання 0%	Замінені символи: 0	Інший сценарій: 2 слова